

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra křesťanské výchovy

Sociální pedagogika

Pavla Truksová

Třídní vzdělávací program
„Chraňme modrou planetu, místo k našemu životu“

Bakalářský projekt

Vedoucí práce: Mgr. Helena Pospíšilová, Ph.D.

2017

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářský projekt vypracovala samostatně a použila jsem přitom jen uvedené prameny a literaturu.

V dne

Pavla Truksová

Obsah

Úvod	1
1 Materská škola jako součást života dítěte	2
1.1 Specifika a cíle předškolního vzdělávání	2
1.2 Identifikační údaje.....	3
1.3 Charakteristika školy	3
1.4 Charakteristika ŠVP	4
1.5 Věcné a psychosociální podmínky	6
1.6 Životospráva	7
1.7 Organizace výchovně vzdělávacího procesu v MŠ	8
2 Obsah a uspořádání třídního vzdělávacího programu	10
2.1 Charakteristika třídy	10
2.2 Vzdělávací obsah	11
2.3 Třídní bloky a jejich zaměření	12
3 Evaluace třídního vzdělávacího programu	38
3.1 Evaluace třídních bloků	38
3.2 Hodnocení dětí v rámci třídy	39
3.3 Individuální hodnocení všech dětí.....	40
3.4 Sebereflexe	41
3.5 Evaluace a zpětná vazba	42
Závěr	45
Seznam literatury	46
Příloha – Individuální hodnocení dětí.....	48

Úvod

Mateřská škola je po rodině dalším socializačním zařízením, do kterého dítě přichází, aby rozšířilo své dosavadní a zároveň získalo nové zkušenosti a poznatky. Předškolní výchova se vyznačuje mnohoznačným pojmem, např.: jde o celkový výchovný proces v rodině i mimo rodinu a to od narození dítěte až do počátku školní povinné docházky, jde také o institucionální formu výchovy, která probíhá v mateřských školách a která doplňuje a rozšiřuje rodinnou výchovu. Předškolní výchovu můžeme také specifikovat jako cílevědomé podporování rozvoje dítěte v posledním roce předškolní docházky a nezapomeňme na speciální přípravu dítěte na školu základní.¹

Mateřská škola se stává místem, kde se malé děti učí formou her a získávají tak zkušenosti společně s ostatními dětmi. Učitelky se dělí o zodpovědnost za zdravý rozvoj dítěte s rodiči. Ve škole je prostor pro rozvoj intelektuálních možností a sociálně životní prostředí, kde se tvoří emocionální struktury, motivační základy a sociální formy.²

Vývoj v předškolním období probíhá nejdynamičtěji z celého života člověka, proto můžeme očekávat největší následky vlivu okolního prostředí a také nutno si připomínat, že dítě je současně absolutně závislé na dospělých, což zvyšuje jejich význam při výchovném působení.

Východiskem a také dokumentem ke vzdělávání dětí v mateřské škole je školní vzdělávací program, z něhož vychází třídní vzdělávací program. Ten slouží k tvorbě témat, aktivit a činností, k ujasnění kompetencí učitelek i dětí, k vytváření průběžného hodnocení a sebereflexe. Cílem této práce je vytvořit tento třídní vzdělávací program, který splňuje požadavky konkrétní mateřské školy a třídy. Vychází z potřeb a nároků dětí. Je individuálním dokumentem každé třídy.

Snahou je pokrýt aktivitami a činnostmi všechny oblasti rozvoje dítěte, získat vhodnou formou zpětnou vazbu jak od rodičů, tak od dětí a vhodným způsobem hodnotit a být schopný sebereflexe. V třídním vzdělávacím programu by se mělo objevit, jakým způsobem bude učitelka shromažďovat své poznatky a informace o své třídě i konkrétních dětí. Jakým způsobem bude naplňovat dílčí cíle u každého bloku a tématu. Jakým způsobem bude provádět hodnocení dětí. To vše by mělo být součástí třídního vzdělávacího programu.

¹JERÁBKOVÁ, B. *Mateřská škola jako životní prostor*. 1993, s. 47.

²JERÁBKOVÁ, B. *Mateřská škola jako životní prostor*. 1993, s. 49.

1 Mateřská škola jako součást života dítěte

Mateřská škola je místem, kam by dítě mělo chodit rádo, kde zažívá pocit jistoty a bezpečí, kde získá zdravé návyky, spoustu nových informací, kde si také hraje, navazuje první dětská přátelství. Setkává se zde s jinou autoritou než je vlastní rodič, učí se respektovat druhé, získává nové dovednosti a znalosti. Dítě zažívá první odloučení od svých rodičů a začíná si uvědomovat svou osobnost. Je to jedno z nejdůležitějších období pro dítě, proto by měla mateřská škola se snažit tyto první krůčky dítěti usnadnit a vést jej správným směrem.

1.1 Specifika a cíle předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání se přizpůsobuje vývojovým fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dětí. Proto mateřské školy by měly nabízet pro děti i jejich rodiče vhodné prostředí, vstřícné, přátelské, podnětné a obsahově bohaté.³

Vzdělání má být vedeno individuálním směrem, přizpůsobeno potřebám a zájmům dětí. Je tedy důležité, aby pedagog vycházel z pedagogické analýzy, kde učitel v rámci pozorování individuálních potřeb a zájmů dítěte, znalostí jeho stavu i konkrétní životní situace a pravidelného sledování jeho pokroků vede dítě celým předškolním obdobím.⁴

Takové pojetí předškolního systému umožňuje, že se mohou děti vzdělávat společně v jedné třídě a to i přesto, že vykazují rozdílné schopnosti, jsou na různých úrovních a věkové rozdíly jsou také běžné.⁵

Cílem vzdělávacího programu je rozvoj dítěte, jeho učení a poznání, osvojení základů a hodnot, na nichž je založena naše společnost, získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná bytost. Z dítěte by se měla stát v průběhu předškolního období relativně samostatná osobnost, která bude schopná zvládat nároky života.⁶

Hlavním cílem předškolního vzdělávání je rozvíjet osobnost dítěte pomocí estetického vnímání světa a to pomocí činností, které by měly vycházet převážně z vlastních prožitků, osobních zkušeností, přímět děti, aby byly schopny samostatného rozhodování, umožnit jim překonávat překážky a rozvíjet u nich zdravé sebevědomí a schopnost sebeovládání.

Pedagogové vedou děti k lásce k přírodě, domovu a jako vzor by měl učitel dětem ukázat způsob, jak si vytvořit zdravé životní návyky a postoje. Některé děti vyrůstají v méně vhodných podmínkách, proto se učitelé snaží vytvořit příznivější atmosféru alespoň ve třídě, kde tyto děti mohou pocítit náklonnost ze strany učitele a hlavně navázat dětská přátelství a získat tak pocit sounáležitosti. Mezi základní oblasti, kde bychom měli děti v plném rozsahu

³SPLAVCOVÁ, H., ŠMELOVÁ, E., KROPÁČKOVÁ, J., SYSLOVÁ, Z. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 2016, s. 7.

⁴SPLAVCOVÁ, H., ŠMELOVÁ, E., KROPÁČKOVÁ, J., SYSLOVÁ, Z. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 2016, s. 7.

⁵SPLAVCOVÁ, H., ŠMELOVÁ, E., KROPÁČKOVÁ, J., SYSLOVÁ, Z. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 2016, s. 7.

⁶SPLAVCOVÁ, H., ŠMELOVÁ, E., KROPÁČKOVÁ, J., SYSLOVÁ, Z. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 2016, s. 10.

rozvíjet, patří: sociální výchova a utváření osobnosti, etická výchova, estetická a jazyková výchova, výchova myšlení, seznamování s okolím a s okolními věcmi, hravé zacházení, manipulování a tvoření, elementární, hudební výchova, rytmická, tělesná a dopravní výchova.⁷

Předškolní vzdělávání si klade za cíl vytvořit prostředí, aby se mohla osobnost dítěte rozvíjet v plném šíři tj. v oblasti motorické, emocionální, kognitivní, etické a sociální. Platí, že všechny oblasti by se měly vzájemně prolínat, popřípadě na sebe navazovat, nikoliv je oddělovat. Mezi zásadní požadavky patří, aby učitelka v předškolním období působila ve výchovně-vzdělávacím procesu tak, aby volně navazovala na momentální vývojový stupeň dítěte, podle specifických zvláštností, vloh a dispozic.⁸

1.2 Identifikační údaje

Název: Základní škola a Mateřská škola Olomouc, Nedvědova 17, příspěvková organizace.

IČO: 61989851

Zřizovatel: Statutární město Olomouc

Pracoviště: Mateřská škola Olomouc, Přichystalova 20

Telefon: 585 241 178

e-mail: msprichystalova@seznam.cz

Ředitel ZŠ: Mgr. Pavel Pala

Vedoucí učitelka MŠ Přichystalova 20: Gabriela Dostálová

Typ školy: Dvoutřídní mateřská škola

Celková kapacita školy: 52 dětí

Provozní doba: 6.15 – 16.15 hodin

Na tvorbě školního vzdělávacího programu se podílel celý pedagogický sbor. Zejména vedoucí učitelka. Program se doplňuje dle potřeby a také mění dle aktuálního dění nebo potřeb dětí či učitelů.

1.3 Charakteristika školy

Mateřská škola se nachází v Olomouci – Hodolanech. Od roku 2003 je společně s MŠ Nedvědova 13, MŠ Husitská 19, MŠ Bieblova 7 součástí Základní školy a Mateřské školy Olomouc, Nedvědova 17, příspěvkové organizace.

⁷JEŘÁBKOVÁ, B. *Mateřská škola jako životní prostor*. 1993, s. 59.

⁸JEŘÁBKOVÁ, B. *Mateřská škola jako životní prostor*. 1993, s. 58.

Budova mateřské a její provoz sahá až do roku 1929. V roce 1991 byla budova zrekonstruována a přistavěna přístavba. Budova je majetkem Statutárního města Olomouce, kterým je i náš provozovatel.⁹

MŠ je umístěna v přízemí ZŠ. V roce 2017 se chystá velká rekonstrukce horních pater, kdy by měla být základní škola plně zmodernizována a to i se školní jídelnou a družinou a tu by tak mohly začít navštěvovat děti prvního stupně z celého okolí Nový Svět.

Mateřská škola je rozdělena na dvě části. V přední jsou umístěny šatny, kancelář a kabinet, poté navazuje chodba a z ní vychází první třída, kde působí starší děti. Kapacita třídy je 27 dětí. Tato třída je spojená i s hernou. Druhá třída je pro děti mladší, kde kapacita odpovídá 25 dětem. Zde je třída a herna zvlášť.

Zařízení v obou třídách je poměrně starší, proto se snažíme každoročně jednotlivé části obnovovat. Přesto jsou účelné a vyhovují všem normám. Uspořádání nábytku umožňuje jak individuální, tak hromadné či skupinové aktivity a činnosti. Třídy jsou vybaveny pro výtvarné, pohybové a námětové hry (kuchyňky, obchody).

V šatnách dětí jsou skříňky, kde si každé dítě ukládá své věci. Skříňky se rozlišují podle značek, které jsou dětem přidělené při jejich nástupu. Celá školka je vyzdobena tematickým materiálem, výtvary dětí a rodiče tak mají možnost sledovat pokroky svých dětí.

Součástí mateřské školy je velká zahrada, která navazuje na budovu. Na zahradě se vyskytují vzrostlé lípy, které tak chrání děti před sluncem a nepřízní počasí. Součástí vybavení jsou hrací prvky, které byly na zahradu instalovány nedávno a splňují veškeré potřebné bezpečnostní pokyny. Děti se mohou pohybovat na hracích prvcích za účasti učitelek, aby nedošlo k úrazům. Děti na zahradě se musí řídit pokyny učitelek. Prostor je plně využíván téměř po celý rok. Pořádají se zde různé akce, jako „Slavnosti léta“, „Pasování předškoláků“, „Zahradní slavnost“. Na zahradě je vybudovaný dostatečně velký zděný domeček, kde jsou uložena kola, koloběžka, odrážedla a zahradní nářadí. Na zahradě jsou vysazené bylinky, děti se tak seznamují s péčí o ně, jejich charakteristikou a využití. Po sklizni si společně děláme bylinkové čaje a učíme děti jejich prospěšnost pro naše zdraví. Na jaře sázíme také dýně, které na podzim sklízíme a dle své fantazie vyřezáváme a zdobíme přírodninami.

Cílem je, aby vybavení tříd bylo postupně modernizováno, vybavováno podle potřeb dětí, aktuálních trendů, aby vyhovovalo současným požadavkům. Děti by se ve svých třídách měly cítit dobře a k tomu také musí být vhodné prostředí kolem.

1.4 Charakteristika ŠVP

Náš školní vzdělávací program s názvem „Jen si děti všimněte, co je krásy na světě“, je vypracovaný v souladu s požadavky RVP PV a také s ohledem na konkrétní podmínky. Mezi rámcové cíle vzdělávacího programu řadíme:

⁹DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

- Rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání
- Osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost
- Získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí

Dlouhodobým cílem MŠ je rozvoj dítěte po stránce psychické, sociální, fyzické. Děti jsou vedeny tak, aby se z nich v průběhu předškolního období staly jedinečné a relativně samostatné osobnosti, které budou schopny zvládat nároky a požadavky společnosti.

Mezi dílčí cíle naší práce patří rozvoj osobnosti dítěte za pomoci estetického vnímání světa prostřednictvím nabízených činností, také vytvoření atmosféry vzájemné důvěry a přátelství a tím podporovat rozvoj mezilidských vztahů. Nelze opomenout i na vytvoření příznivé atmosféry pro výchovu dětí ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí, dětí s nedostatečným rodinným zázemím.¹⁰

Směřujeme k přírodě, učíme děti jak se chovat v prostředí okolo nás, vážit si přírodních úkazů, směřovat k úctě ke všemu živému, chránit své prostředí, pečovat o okolí. Chceme v dětech podněcovat schopnost vážit si života ve všech jeho formách, vedeme děti k úctě k vlastnímu životu a péči o něj. Poznávání přírody pomáhá dětem nalézt sebe samé. K tomu využíváme procházky do přírody, krátkodobé výlety do lesa. Naši školní zahradu využíváme k pracovním dovednostem, k manipulaci s nářadím a k péči o rostliny. K tomu využíváme sázení jak okrasných květin, tak bylinek a zeleniny.¹¹

Vzdělávací obsah je stanoven pro děti ve věku od 3 – 7 let. Nabídka je připravena v podobě čtyř integrovaných bloků a tematických částí, které mají obě třídy společné. Každý blok má popsané obsahy, dílčí cíle všech vzdělávacích oblastí, vzdělávací nabídku, očekávané výstupy a rizika. Bloky na sebe navazují a prolínají se.¹²

Třídní vzdělávací program si vypracovává každá třída samostatně. Podílejí se na něm všechny učitelky a lze jej doplňovat v průběhu celého roku podle potřeb a požadavků jak dětí, tak učitelů. TVP vychází z charakteristiky třídy, potřeb dětí, věkového složení. Podle tohoto plánu si děti prohlubují již získané dovednosti a poznatky a dochází tím k jejich prohlubování.

Obsah vzdělávací nabídky vede k osvojování kompetencí, které jsou dosažitelné v předškolním vzdělávání.

Vzdělávací činnosti a jejich nabídka vychází z Rámcového vzdělávacího programu předškolního vzdělávání, odborných časopisů a literatury, z metodických listů, pracovních listů, osobních portfolií učitelů a dětí a také z poznatků získaných z odborných seminářů a školení.¹³

Doplňující programy a další aktivity

Mateřská škola nabízí řadu nadstandardních aktivit, které umožňují rozvíjet dítě téměř ve všech oblastech. Účast na těchto aktivitách je dobrovolná. Na začátku školního roku jsou rodičům nabídnuty jednotlivé kroužky a ti dle svého uvážení své děti přihlásí. Některé aktivity vedou samotné učitelky, jiné jsou realizovány jednotlivými agenturami.

¹⁰DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

¹¹DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

¹²DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

¹³DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

Dle ministerstva školství nesmí jednotlivé nadstandartní aktivity zasahovat do vzdělávacího procesu, a proto probíhají mimo tento proces.

Anglický jazyk pobíhá celoročně jednou týdně pod vedením lektorky anglického jazyka. Děti se naučí základům tohoto jazyka. Své získané znalosti předvedou dvakrát ročně rodičům. Jazyk je dětem podáván zábavnou formou. Lektorky jsou velmi zkušené a jsou schopné děti naučit anglický jazyk tak, aby děti byly schopné znalosti využívat a poté nadále rozvíjet.

Počítačový kroužek probíhá jednou týdně po celý rok. Děti se naučí zábavnou formou manipulovat s počítačem, seznamují se s jednotlivými programy, řeší logické úlohy, rozvíjí matematické představy, získají povědomí o jednotlivých částech počítače a jejich využití. Vzhledem k současné době, je tento kroužek velmi oblíbený, je o něj velký zájem.

Flétna se uskutečňuje jednou týdně po celý rok, maximální počet účastníků je pět dětí. Děti se seznamují s flétnou, jejími vlastnostmi, nacvičují jednotlivá dechová cvičení, naučí se základním hudebním značkám. Na konci školního roku jsou děti schopné zahrát některé lidové písničky, mají znalosti not, houslového klíče, ti zdatnější dokážou některé noty i přečíst z notové osnovy. To vše doprovází kreslení a grafické znázorňování délek not a jejich umístění na notové osnově.

V průběhu roku také spolupracujeme s místním domem pro seniory. Senioři navštěvují naši mateřskou školku při různých akcích a slavnostech. Snažíme se tak přiblížit jednotlivé generace, což se velmi daří. Senioři chodí pravidelně číst dětem před odpoledním odpočinkem. Účastní se také Zahradní slavnosti, která je pořádána na konci školního roku, kde se společně loučíme s dětmi, které nastupují do základních škol.

Mezi další naše aktivity patří různé výlety do přírody. Ty jsou pořádány alespoň dvakrát měsíčně. Na těchto výletech se zaměřujeme na způsobu jak pomoci přírodě a všemu živému. Čistíme lesní porosty, vodní toky, poznáváme naši floru a faunu.

Po celý rok sbíráme papír, za který dostáváme potřebné papírenské pomůcky do školy. Dále se zaměřujeme v podzimních měsících na sběr kaštanů, bukvic a nasbírané suroviny společně odnášíme do lesa zvířatům.

Ve třídách máme dostatek květin, o které se společně s dětmi staráme a nově si pořídili akvárium, o které pečujeme a probouzíme tak v dětech snahu se o někoho starat a pečovat dlouhodobě. V jarních měsících vysazujeme na naší školní zahradě bylinky, o kterých se učíme. Děti tak získají přehled o druzích, charakteristikách a jejich blahodárné využití. Tímto se snažíme dětem přiblížit zdravý životní styl, prospěšnost pomoci přírodě.

1.5 Věcné a psychosociální podmínky

Všechny děti, které navštěvují naši mateřskou školu, mají k dispozici velké množství hraček, učebních pomůcek, dětských knih, které rozvíjí jejich osobnost po všech stránkách. Vybavení pomáhá učitelkám při jejich výchovně-vzdělávacím působení. Disponujeme kvalitní odbornou literaturou, kde mohou získat nové poznatky a doplňovat si tak znalosti.

Literatura dětská i učitelská se podle přání pedagogů doplňuje alespoň dvakrát ročně. Knihy se kupují dle aktuálních problematik, které se ve školství vyskytují.

Exteriér i interiér mateřské školky splňuje bezpečnostní i hygienické normy podle platných předpisů.

Je třeba dbát, aby děti měly rovnocenné postavení a nikdo nebyl znevýhodněný a naopak. Děti mají mít dostatečnou volnost, neměla by se omezovat jejich osobní svoboda, avšak se musí vést k dodržování řádu platícího v mateřské škole.¹⁴

Děti by měly požadavkům a nárokům porozumět, proto by učitelka měla mluvit a jednat srozumitelně. Vše, co dělá, by mělo vycházet z potřeb dítěte, jeho věku a mentality. Nabídky činností by měly být adekvátní k dětem, kterým jsou činnosti směřovány. Není vhodné používat negativních slovních komentářů ze strany učitelky. Měla by být uznalá, oceňovat snahu dětí, trpělivá, empatická, umět použít pochvalu a přiměřeně reagovat na výkony dětí.¹⁵

Mezi dospělými a dětmi ve školce musí panovat přátelská atmosféra, pozitivní vztahy, vzájemná důvěra, tolerance, ohleduplnost, zdvořilost, solidarita, respekt, úcta, vzájemná pomoc a podpora. Učitelka by měla také zvládat řešit konflikty, které občas ve třídě mezi dětmi vzniknou. Měla by děti navést k přiměřenému vyřešení dané situace a ukázat vhodnou cestu. Co je nejpodstatnější, všechny učitelky by měly být svým chováním, postavením, výstupy, komunikací pro děti vzorem.¹⁶

1.6 Životospráva

Strava v mateřské škole je plnohodnotná a vyvážená, obsahuje dostatek rostlinných a živočišných bílkovin, tuků, sacharidů, hrubé vlákniny, vitamínů a minerálních látek. Je také nutné pamatovat, že pro děti je vhodná smíšená strava. Všichni zaměstnanci jsou proškoleni o všech hygienických normách. Strava je připravována podle hygienických norem a receptur. Podávání stravy se přizpůsobuje podle potřeb a aktuální situace. Teplota dovážené stravy se denně kontroluje a zaznamenává.

Při každém jídle se děti vedou ke správnému stolování, dodržování čistoty, u oběda se děti učí jíst příborem, krájet, vhodně ukládat nádobí. Malým dětem jsou učitelky k dispozici, pokud potřebují pomoc.

Děti mají celý den ve třídě dostatečné množství tekutin, o které mohou požádat. Nápoje se obměňují (bylinkové čaje, ovocné čaje, neperlivé minerálky, ovocné šťávy, vody s citrónem, kakao, bílá káva).

¹⁴SPLAVCOVÁ, H., ŠMELOVÁ, E., KROPÁČKOVÁ, J., SYSLOVÁ, Z. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 2016, s. 32.

¹⁵SPLAVCOVÁ, H., ŠMELOVÁ, E., KROPÁČKOVÁ, J., SYSLOVÁ, Z. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 2016, s. 32.

¹⁶SPLAVCOVÁ, H., ŠMELOVÁ, E., KROPÁČKOVÁ, J., SYSLOVÁ, Z. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. 2016, s. 32.

Děti jsou každý den dostatečně dlouho na čerstvém vzduchu a to buď formou vycházky, nebo pobytu na školní zahradě, záleží na ročním období. Venku i ve třídě mají děti dostatek pohybu. Pohybové aktivity jsou zaměřené na vyrovnávací, protahovací, uvolňovací, dechová, relaxační a jiné pohybové hry a činnosti. Je velmi důležité, aby byly zařazovány hry spontánní a to jak při pobytu ve školce, tak při pobytu venku.

Při odpoledním odpočinku by měla být respektována potřeba dítěte. Mladší děti mají větší potřebu spánku než ty starší, proto místo odpočinku na lehátku, můžeme dětem nabídnout klidové činnosti ve třídě. Děti by se neměly nutit spát.

Dostatek pohybu je pro zdravý vývoj dítěte nepostradatelný. Fyzický pohyb ovlivňuje jednotlivé orgány, působí na vnitřní prostředí a koordinuje funkce mezi orgány. Podporovat u dětí pohyb v MŠ znamená vytvářet pro ně prostředí, které stimuluje jejich pohybovou aktivitu, umožňuje jim pohybovou aktivitu, pozitivně je k pohybu vést a usměrňovat.¹⁷

V rámci pobytu venku rozvíjíme u dětí ekologickou výchovu, vnímání přírody, jejího přirozeného koloběhu, rozvíjíme estetické cítění, sounáležitost s okolním světem, respektování pravidel v přírodě, ochranu všeho živého. Několikrát ročně pořádáme výlety jak s dětmi, tak s rodiči. Jde o jednotlivé pobyty v lese, na jaře čistíme potůčky, sbíráme odpad v lesních porostech, nosíme zvířatům krmivo do krmelců, do zoologické zahrady. Vedeme děti, aby si uvědomovaly, že je potřeba chránit vše živé, pomoci přírodě, aby se zachovalo vše v rovnováze a v přirozenosti. Jako součást ekologie učíme děti o třídění odpadu, jeho výhodách a účastníme se akce „papír za papír“, kdy sbíráme papír a za něj pak dostáváme potřebné pomůcky do školky jako například kapesníky, výkresy, toaletní papír.

Náš cíl je, aby se děti seznamovaly s vybranými modelovými živočichy, rostlinami a houbami. Aby poznávaly závislost zvířat i rostlin na prostředí, aby postupně poznávaly vybrané české i světové biotopy a jejich obyvatele. Děti se také seznamují s jednotlivými potravními vztahy (koloběhy látek). Snažíme se je přimět, aby uznávaly smysluplnou existenci každého tvora. Děti vnímají sezónní změny, ale i ty krátkodobé a přizpůsobují jim své aktivity. Pomocí praktických činností se seznamují s životem předků. Zkouší různé nástroje, pracovní postupy a techniky. Seznamují se s životem jiných kultur a uvědomují si závislost stylu života lidí na podmínkách prostředí a sounáležitostí všech lidí na naší planetě.¹⁸

1.7 Organizace výchovně vzdělávacího procesu v MŠ

Denní řád mateřské školy je uspořádán tak, aby plně vyhovoval zájmům a potřebám dětí a jejich rodičů. V jednotlivých aktivitách jsou možné změny na žádost rodičů.

Na počátku je nutné, aby učitelka usnadnila dětem jejich adaptaci a v tu chvíli je potřeba právě aktivity a činnosti přizpůsobovat dětem, jejich aktuálním pocitům a potřebám. Při ranních hrách nabízet dětem dostatek hraček, které rozvíjí celou jejich osobnost. Jde například o různé společenské hry, kdy se učitelka také zapojuje, logické hry a doplňovačky,

¹⁷HAVLÍNOVÁ, M. *Zdravá mateřská škola*. 1995, s. 45.

¹⁸DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

konstruktivní stavebnice, různé kostky z různých materiálů, kdy se u dětí při hrách rozvíjí jejich fantazie a představivost. Při ranních hrách dochází k rozvoji kooperace. Učitelka může sledovat, jak se dítě projevuje v přirozené situaci, jak zapadlo do kolektivu, zda se u něj nevyskytuje nějaký komunikační blok či jiné potíže. Učitel musí být po celou dobu ranních her k dispozici dětem popřípadě rodičům.

Do ranních her jsou také zařazovány řízené zdravotně preventivní pohybové aktivity. Při těchto aktivitách jsou využívány různé pomůcky (kruhy, pěnové míčky, relaxační ježci z gumy, šátky, pěnové kostky).

Hlavní zaměstnání, které je v dopoledních hodinách vychází z témat, které jsou uvedené v ŠVP. Učitelka se o téma může opřít pouze okrajově a aktivity a činnosti si přizpůsobit potřebám třídy, jejich schopnostem, dovednostem, zájmům a možnostem. Tak jako, že některé z témat může mít i delší časový úsek než jiné témata. Zde záleží na zájmech dětí, jejich nadšení a časového uspořádání jednotlivých činností.¹⁹

Všechny aktivity jsou zvolené a uspořádané tak, aby podněcovaly děti k aktivitě, rozvíjely jejich samostatnost, kreativitu, fantazii, dávaly prostor pro experimentování a aby děti pracovaly podle svých možností a tempa. Zároveň aktivity by měly vzbudit u dětí takový zájem, aby byly schopné ze sebe vydat maximum, aby byla zvolená vhodná a přiměřená motivace, aby děti byly schopné získané znalosti a dovednosti použít dále a v postupně je rozvíjet a uplatňovat při jiných činnostech.

Při veškeré aktivitě jsou použité všechny druhy činností jako individuální, skupinové i frontální. Ty jsou použity v závislosti na druhu aktivity, atmosféry ve třídě a samozřejmě počtu dětí. Ty mají možnost se vzdělávat a působit jak v malých, tak ve velkých skupinkách.

Děti nejsou do žádné aktivity nuceny, pokud chtějí, je jim zachováno soukromí a pak už jen záleží na učitelce, zda dítě dostatečně namotivuje k dalším činnostech či nikoliv. Občas každé dítě má potřebu být samo a neúčastnit se dění ve třídě. Pak je nutné jeho rozhodnutí respektovat.

Denní program je vytvořen tak, aby děti se cítily bezpečně, klidně, aby cítily zájem a podporu učitelky. Všechny aktivity a činnosti by měly na sebe navazovat nebo alespoň být si podobné, rozvíjely aktuální téma.

Při organizaci dne se vychází z individuálních potřeb dětí. Činnosti řízené a spontánní by měly být vyvážené a děti musí mít dostatečný prostor na volný pohyb, na hru a osobní klid a pohodu.²⁰

¹⁹DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

²⁰DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

2 Obsah a uspořádání třídního vzdělávacího programu

TVP je navržen pro konkrétní třídu tak, aby pedagog měl možnost respektovat a rozvíjet vzdělávací potřeby a možnosti dětí a zároveň vycházel ze školního vzdělávacího programu. Jde o otevřený pracovní plán, který je vytvářený postupně. Vycházíme z možností postupného doplňování s ohledem na třídu jako celek i individualitu jednotlivých dětí.²¹

K tvorbě třídního vzdělávacího programu jsou zapotřebí základní pedagogické dokumenty (ŠVP, RVP PV, Manuál). Také velmi podstatné jsou informace o třídě, se kterou se bude pracovat. Je třeba si udělat analýzu třídy dětí, zj. věkové složení, zda budou převažovat děti mladší nebo starší nebo ve třídě budou děti s odkladem školní docházky, popřípadě děti se speciálními vzdělávacími potřebami. Je třeba si také všimnout zdravotního stavu dětí, osobních zvláštností a dalších okolností.²²

Tematické části třídního vzdělávacího programu nemají stanovenou dobu trvání. Mají určitý záměr a dílčí vzdělávací cíle, nabídku vzdělávacích činností a její realizaci, následné evaluační činnosti. Obsah vzdělávací nabídky směřuje k postupnému osvojování klíčových kompetencí dosažitelných v předškolním vzdělávání.²³

Náš vzdělávací program s názvem „Jen si děti všimněte, co je krásy na světě“, je vypracovaný v souladu s požadavky Rámcového vzdělávacího programu předškolního vzdělávání a s ohledem na konkrétní podmínky. Vzdělávací obsah se stanovil pro věkovou skupinu 4 – 7 let. Vzdělávací nabídka je v podobě čtyř integrovaných bloků a tematických částí. V každém bloku je popsán obsah, dílčí cíle pěti vzdělávacích oblastí, vzdělávací nabídka, očekávané výstupy a rizika. Při plánování činností a aktivit je třeba zohledňovat potřeby dětí ve třídě, věkové složení, složitost navrhovaného tématu, počet nabízených aktivit a činností. Vzhledem k tomu, že časové rozložení jednotlivých bloků a s tím spojených témat není striktně určen, je možné se obtížnějším či pro děti zajímavějším částem věnovat po delší dobu. Vše je nutné přizpůsobovat aktuálnímu klimatu ve třídě.²⁴

2.1 Charakteristika třídy

Třídu tvoří celkem 27 dětí, z toho 15 chlapců a 12 dívek. Věkové složení je v rozmezí 4 – 7 let. Děti, které mají odklad školní docházky, tvoří skupina 4 dětí. Jde tedy o třídu předškoláků. Žádné dítě nemá zdravotní potíže a nevyskytují se zde ani děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

Ve třídě je řada dětí s vadnou výslovností, které navštěvují logopedická zařízení. Bohužel je nutno zmínit, že děti s vadou řeči každoročně přibývá a tudíž je nutné přizpůsobovat jednotlivé aktivity a činnosti zaměřené právě na výslovnost. Tyto děti taktéž vyžadují individuálnější přístup ze strany pedagoga a spolupráci s rodiči.

Většina dětí jsou průměrně temperamentní, nevyskytuje se zde nikdo s hyperaktivitou.

²¹SMOLÍKOVÁ, K. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. 2005, s. 18.

²²SMOLÍKOVÁ, K. *Praktický průvodce třídním vzdělávacím programem*. 2006, s. 8.

²³DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

²⁴DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

Můžu zmínit, že téměř všichni mají osvojené hygienické návyky a míra sebeobsluhy je také velmi vysoká. Pouze u 4letých dětí je třeba občas pomáhat se zapínáním a z toho vychází potřeba rozvíjet více u těchto dětí jemnou motoriku, která je zapotřebí při drobnějších úkonech právě při sebeobsluze.

Děti v této třídě jsou velmi přátelské, spolupracují s pedagogy i nepedagogickým personálem. Starší děti jsou ochotné pomáhat těm mladším, spolupracují mezi sebou, pokud nastanou spory, ti starší jsou již ochotni přistoupit na kompromisy, a tudíž není mnohdy potřeba zásahu učitelky. Ve třídě panuje přátelská atmosféra a to vše podporuje všestranný rozvoj každého dítěte a také větší možnosti respektovat individualitu dětí.

Při organizaci dne v mateřské škole reaguji na individuální potřeby dětí, snažím se o vyvážený poměr mezi spontánními a řízenými činnostmi. Časy jsou variabilní a orientační, mohou se měnit podle zájmových kroužků a konkrétních aktivit.

Do denního programu jsou zapojeny zdravotní cviky, pohybové hry, lokomoční i nelokomoční pohyby a polohy těla, odpočinkové činnosti a hlavně dostatek prostoru pro pobyt na čerstvém vzduchu, ať už ve formě procházky nebo volného pohybu na školní zahradě.

Rodiče mají možnost si děti přivést a odvézt dle potřeby, ale také s ohledem na organizaci mateřské školy. Po předchozí domluvě s pedagogy je možnost organizaci dne přizpůsobit.²⁵

2.2 Vzdělávací obsah

RVP PV stanovuje, že ve školních vzdělávacích programech pro předškolní vzdělávání mají mít tyto součásti podobu integrovaných bloků. Tento způsob pojetí odpovídá psychologickým i didaktickým specifikům vzdělávání dětí předškolního věku. Dá se definovat jako motivující, jednoduše uchopitelný a přehledný.²⁶

Při tvorbě jednotlivých bloků je třeba dodržovat jistá pravidla.

1. Předmětem integrovaných bloků bude jen určitý výběr učiva z RVP PV
2. Vzdělávací oblasti (Dítě a jeho tělo, Dítě a svět, apod.) nejsou integrované bloky
3. Při tvorbě jednotlivých bloků bychom měly vycházet ze všech oblastí
4. Učivo zpracováváme globálně, pro celou věkovou skupinu dětí²⁷

Jednotlivé integrované bloky můžeme definovat jako stavební kameny, ze kterých se postupně tvoří základní formální vzdělávací nabídka školy. Integrované bloky by měly zasahovat do více vzdělávacích oblastí. Měly by přispívat k rozvoji a učení dítěte v oblastech biologické, psychologické a sociální. Dítě má mít možnost získávat dovednosti, poznatky, poznávat žádoucí hodnoty a samostatné postoje. Nabízet pestrou nabídku činností a to jak

²⁵DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

²⁶SMOLÍKOVÁ, K. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. 2005, s. 11.

²⁷SMOLÍKOVÁ, K. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. 2005, s. 12.

intelektových, tak praktických. Bloky se mohou vztahovat k určitým poznatkům nebo mohou být zaměřeny k určitému „druhu“ činností nebo k různým praktickým aktivitám.²⁸

Jednotlivé podněty se odvozují z nabídky činností a z očekávaných výstupů. Konkrétní poznatkové okruhy musíme volit tak, aby souvisely z přirozeným životem a s konkrétním prostředím dětí, aby byly zajímavé, užitečné a vycházely z praktických zkušeností. Z obsahovým a časovým rozsahem bloků souvisí i jejich počet v ŠVP. Může jich být několik, ale může se také jednat o jeden výchozí blok, k němuž se přidružují další tematické celky.²⁹

Integrované bloky a tematické části

1. Kamarádi a příroda

- Těšíme se na školku i kamarády
- Naše zahrádka
- Podzim plný barev
- Čarodějnice
- Když nám stůně kamarád

2. Je nám dobře, když jsme spolu

- Adventní čas
- Rolničky už tiše zvoní
- Předškoláček – školáček
- Bílá zima kolem nás
- A pohádky je...
- Masopust

3. S úsměvem jde všechno líp

- Jak ten čas letí
- Čím jednou budu
- Vítání jara
- Mláďata
- Svátky jara

4. Na světě je krásně

- Maminka má svátek
- Naše modrá planeta
- Děti mají svátek
- Moje město
- Malí výletníci
- Těšíme se na prázdniny

2.3 Třídní bloky a jejich zaměření

Třídní bloky by měly obsahovat nabídku konkrétních činností a témat propojené s konkrétními cíli a záměry, popřípadě očekávanými výstupy bloku. Dále přehled o

²⁸SMOLÍKOVÁ, K. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. 2005, s. 12.

²⁹SMOLÍKOVÁ, K. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. 2005, s. 13.

konkrétních prostředcích ve formě vlastního zásobníku činností, her, písniček, básniček a také přehled evaluační činnosti.³⁰

Podstatné je, aby pedagog věděl, k čemu v rámci bloků směřuje, aby postupoval od jednoduššího ke složitějšímu. Není nutné písemného zpracování „třídního bloku“. Ty mohou být připravovány různými způsoby a zpracovány v podobě učitelů vyhovující, například v podobě myšlenkové mapy, diagramu, tabulky, přehledu harmonogramu. Blok může být zaznamenán pouze v několika bodech, nebo také ve formě souvislého textu i jako poznámky ke „školnímu„ bloku. Třídní bloky je možné doplňovat, obměňovat, postupně rozvíjet či naopak zkrátit podle potřeby, jak se bude situace vyvíjet. Je potřeba plán činností mít předem připraven tak, abychom věděli, čím začneme, jak budeme postupovat a také pracujeme se zpětnou vazbou.³¹

1. Integrovaný blok – Kamarádi a příroda

Záměrem tohoto bloku je podporovat fyzickou pohodu dětí při vstupu do MŠ, seznamovat se s jejím prostředím, podporovat rozvoj manipulačních dovedností, podporovat psychickou i fyzickou zdatnost dítěte, utváření vztahů k druhým dětem, rozvíjet vzájemnou komunikaci a uvést dítě do nového společenství lidí.

Postupně vedeme děti ke snadné adaptaci na nové prostředí, seznamujeme je s ostatními dětmi i dospělými v MŠ, stanovujeme pravidla soužití dětí ve třídě, vedeme je k utváření kamarádských vztahů mezi sebou.

Vedeme s dětmi rozhovory o práci na zahradě, dozrávání ovoce a zeleniny, jejich charakteristika, o práci na poli, v lese. Poznáváme základní rysy podzimu, pozorujeme život ptáků a zvířete ve volné přírodě.³²

DÍTĚ A JEHO TĚLO:

○ DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

- Vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu
- Osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, o pohybových činnostech a jejich kvalitě
- Rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky
- Probuzení zájmů u dětí o les, jeho prospěšnost pro prostředí
- Rozvíjení schopnosti objevovat les dotykem a uvědomovat si s tím spojené pocity, uplatňování všech smyslů
- Naladění na téma „Les“
- Rozvoj pohybové koordinace v nerovném terénu (les).
- Rozvoj správného chování v lese

³⁰SMOLÍKOVÁ, K. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. 2005, s. 19.

³¹SMOLÍKOVÁ, K. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. 2005, s. 19.

³²DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

- VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:
 - Lokomoční a nelokomoční pohybové činnosti
 - Manipulační činnosti a jednoduché úkony s předměty, pomůckami, nástroji
 - Příležitosti a činnosti směřující k prevenci úrazů, nemocem, nezdravým návykům a závislostem
 - Vzbudit zájem, cvičit logické myšlení, podporovat pozorovací talent
 - Výlet do lesa (poznávání jednotlivých druhů hub a stromů)
 - Tichá cvičení k rozjímání a vzpomínkám
 - Aktivní a pohybová smyslová cvičení
 - Pozorování křovin a bylin
- KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:
 - Rozhovor o pravidlech třídy (kapičkové, šnekovo, kostkové pravidlo)
 - Četba pohádky „Pořádníček“
 - Seznamování s barvami – obtiskování vlastní dlaně
 - Pohybová hra – Na sadaře
 - Osvojovat techniku lepení a stříhání (zaměřit se na předškoláky), vystřihování ovoce a zeleniny, dolepování krepových malých kuliček
 - Aktivní a pohybová smyslová cvičení
 - Překážková dráha – švédská bedna, lavička, kruhy, relaxační ježci
 - Tvorba „podzimního stromu“ – kmen a dolepování vylišovaných listů, osvojení jednotlivých částí stromu, rozdělení na listnaté a jehličnaté
 - Výroba myši ze skořápek – rozvoj jemné motoriky
 - Hudebně pohybový tanec – Hlava, kolena, palce
- OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
 - Zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci
 - Zvládnout sebeobsluhu, uplatňovat základní kulturně hygienické návyky
 - Rozlišovat, co prospívá zdraví a co mu škodí
 - Mít povědomí o významu péče o čistotu a zdraví, o významu aktivního pohybu a zdravé výživy
 - Schopnost orientovat se v lese, rozpoznávat základní druhy stromů a hub, jednotlivých druhů ovoce a zeleniny
 - Vytvořit zájem o přírodu okolo nás, jejich prospěšnost pro naše zdraví
- RIZIKA:
 - Denní režim nevyhovuje fyziologickým dětským potřebám a zásadám zdravého životního stylu
 - Omezování samostatnosti dítěte při pohybových činnostech, málo příležitosti k pracovním úkonům
 - Nerespektování rozdílných a smyslových předpokladů a pohybových možností jednotlivých dětí
 - Nevhodné prostory pro pohybové činnosti a nevhodná organizace
 - Nevhodná motivace k aktivitám a nedostatečný pohyb na čerstvém vzduchu

DÍTĚ A JEHO PSYCHIKA:

○ DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

- Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností
- Rozvoj komunikativních dovedností
- Rozvoj tvořivosti
- Poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě
- Zaznamenání cílených pozorování, postřehů, přiřazování sebraných materiálů o stromech
- Uvědomění si rozdílných struktur kůry
- Objasnění významu maskování v přírodě

○ VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:

- Artikulační, řečové, sluchové a rytmické hry, hry se slovy, slovní hádanky
- Samostatný slovní projev na určité téma („Kouzelný les“)
- Poslech čtených pohádek a příběhů
- Hry podporující tvořivost, představivost a fantazii
- Hry pro rozvoj vůle. Vytrvalosti a sebeovládání
- Hmatová pátrací hra (vědomý postřeh hmatem, oči jsou zavázány. Vědomý postřeh čichem)
- Výtvarné tvoření s přírodním materiálem (výtvarné dílny podzimní, vánoční a jarní)
- Nalézt rozdílné tony a rytmicky je dosadit k „lesní hudbě“
- Využívat k povídkám realitu, vědomosti a fantazii

○ KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:

- Rozpoznávat a reagovat na jednotlivé zvuky přírody, v domácnosti, zvířat a základních hudebních nástrojů (CD se zvuky)
- Pohybové hry: „Jdeme, jdeme, kudy chceme“, „Dobrý den, pojdte ven“, „Na zvířátka“
- „Třídni zahrádka“ – příprava půdy pro rostliny
- Hra: „Na orchestr“ – využít základní hudební nástroje, údery na první dobu
- Pracovní list – procvičení piktoqramů a jiných symbolů, doplňování chybějících částí obrázků
- Nácvič říkanky Listopad, Lístek společně s pohybovým doprovodem, Čistím zoubky
- Rozeznat rozdíly mezi určitými druhy ovoce a zeleniny (v chuti, ve vzhledu a dalších vlastnostech)
- Řízený rozhovor na téma „Památka zesnulých a Halloween“
- Pomocí demonstračních obrázků vytvářet příběh s dějem a vyprávět vlastními slovy
- Skládat puzzle „Tělo“ – pojmenovat jednotlivé části lidského těla

- OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
 - Správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči
 - Formulovat otázky, odpovídat, hodnotit slovní výkony, slovně reagovat
 - Rozlišovat obrazné symboly a porozumět jejich významu
 - Postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí
 - Odloučit se na určitou dobu od rodičů, být aktivní i bez jejich opory
 - Přijímat pozitivní ocenění a i svůj neúspěch a vyrovnat se s ním
 - Dodržovat pravidla vzájemného soužití a chování
- RIZIKA:
 - Nedostatečné komunikační prostředí, nedostatečné množství názorných ukázek
 - Nedostatek příležitostí k poznávacím činnostem založených na vlastní zkušenosti
 - Převažující důraz na pamětní učení a mechanickou reprodukci
 - Nevstřícné, nelaskavé a málo přátelské prostředí, vysoké nároky na výkony, nadměra soutěživosti
 - Nedostatečná pozornost tomu, jak dítě řeší své spory a konflikty s druhým dítětem
 - Nedostatek příležitostí k získávání praktických zkušeností a dovedností

DÍTĚ A TEN DRUHÝ:

- DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:
 - Posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem
 - Rozvoj mravního i estetického vnímání, ochrana osobního soukromí a bezpečí
 - Rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních
 - Cvičení obratnosti, pozornosti a rychlé reakce
 - Vzbudit v dětech vědomí příslušnosti k rodině
 - Procvičit paměť a podnítit děti k slovnímu vyjadřování
- VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:
 - Aktivity, které podporují utváření vztahu mezi lidmi
 - Hry a činnosti, které vedou děti k ohleduplnosti k druhému, k ochotě se rozdělit, půjčit hračku, střídat se, vyřešit spory
 - Jednotlivé pohybové hry ve dvojicích
 - Četba bajek a následný rozhovor o ponaučení z nich vyplývajících
- KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:
 - Relaxační cvičení s gumovými ježky ve dvojicích či trojicích
 - Tvorba přírodních obrazců ve skupinách (využit přírodní materiály)
 - Výroba Svatomartinské lucerny a Světélkový průvod v okolí
 - Cviky postřehu a pozornosti (Vlk přichází, Liška a zajíc, Srneček v křoví)

- Pohybová hra: „Ukaž svou značku“ – seznámit se s novými značkami v MŠ
 - Rozhovor: „Co děláme celý den“ – neverbálně napodobovat jednotlivé činnosti
 - Kresba jednoduchou linkou toho, co bychom chtěli darovat svému kamarádovi, mluvit ve složitějších větách
 - Pohybová říkanka ve dvojicích: Ty a já, my jsme dva“ – navázat přátelství
 - Četba bajek a jejich převyprávění (Opice králem, Vlk a jeřáb, Kůň a vlk)³³
- OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
 - Dodržovat dohodnutá pravidla vzájemného soužití
 - Uplatňovat své potřeby, přání a práva s ohledem na druhého
 - Být schopný dělat kompromisy a řešit konflikty cestou dohody
 - Porozumět běžným projevům vyjádření emocí a nálad
 - Uvědomovat si svá práva ve vztahu k druhému
 - Pochopení smyslu bajek
 - Rozvoj jemné motoriky při výrobě lucerničky
 - RIZIKA:
 - Nedostatek vhodných příkladů a vzorů, málo vstřícných postojů dospělých k dítěti
 - Dospělý dostatečně nesleduje, jak dítě řeší konflikty s druhými
 - Autoritativní vedení, direktivní zacházení s dítětem
 - Nepřiměřené zahlcování informacemi věku nepřiměřeným
 - Nevhodná organizace při průvodu

DÍTĚ A SPOLEČNOST:

- DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:
 - Seznamování se s pravidly společenského soužití
 - Vytváření povědomí u dětí o morálních hodnotách
 - Podnítit děti k rozhodování a přesvědčit je, že i obrázky ostatních dětí jsou hezké
 - Naučit děti znát barvy vyskytující se na podzim v přírodě
 - Seznámit děti s různými tvary v lese a podnítit jejich představivost
 - Rozvoj jemné motoriky a estetického vnímání, prohloubení prožitku z kontrastu světla a stínu
- VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:
 - Aktivita, které přispívají k adaptaci v novém i stávajícím prostředí
 - Návštěvy kulturních akcí, divadelních představení, hudební produkce mimo mateřskou školu
 - Aktivita, které umožňují dětem poznání jiných kultur

³³ HOLEINONE, P. *Pohádkové příběhy z celého světa*. 2016. s. 466-477.

- Seznámení s kulturou a jednotlivými památkami Olomouce zábavnou formou
 - Seznámení se „Svatým Martinem“ a legendou s ním spojenou
 - Pochopení různých tradic a přísloví v tomto období užívaných
- KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:
 - Návčik „Vánoční pohádky“ (písně spojené s dramatizací)
 - Návštěva kulturních představení na téma „podzimní bylinky“
 - Návštěva kulturní akce pořádání městem – „Putování s kočičkou Olou“ (poznat kulturní památka našeho města)
 - Popis podle obrázků našeho okolí mateřské školy
 - Pozorovat a charakterizovat drobný hmyz vyskytující se na školní zahradě
 - Otisky vylisovaných listů, využít typických podzimních barev
 - Pohybová hra: „Salát“ – rozpoznat rozdíly
 - Vánoční dílny: společná akce s rodiči, výroba vánočních ozdob, adventních věnců
 - Rozhovor na téma: „Děti z celého světa“ – popis různých světových kultur (demonstrační obrázky)
 - Dramatická hra: „Obchod“ – osvojit základy slušného chování (zdravení, poděkování, prosba, žádost)
 - OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
 - Uplatňovat návyky v základních formách společenského chování ve styku s dospělými i dětmi
 - Pochopení složitějších výrazů v příslovích a legendách
 - Získání informací a povědomí o olomouckých památkách
 - Pochopení jiných světových kultur a jejich přijmutí
 - RIZIKA:
 - Nedostatek podnětů jak etických tak estetických a jejich vyjádření
 - Nevhodné vzory v médiích i ve svém okolí
 - Nedostatek příležitostí k rozvoji uměleckých dovedností dítěte
 - Nedostatečné vysvětlení ze strany učitelek
 - Nedostatek příležitostí k nápravě jednání, které bylo proti pravidlům

DÍTĚ A SVĚT:

- DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:
 - Rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách
 - Seznamování dítěte s místem, ve kterém žije a vytváření pozitivního vztahu k němu
 - Vytváření intenzivního vztahu ke konkrétnímu místu nebo stromu
 - Poznávání historii krajiny v okolí MŠ

- Uvědomění definitivnosti smrti a konečnost života – osvojení si úcty k životu v jeho různých formách a stálém obnovování růstu, rození či plození a zániku
 - Poznávání přírodních zákonů přirozeně formou vlastní zkušenosti
- VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:
- Poznávání ekosystémů, jednotlivých druhů rostlin, drobného hmyzu a ptactva
 - Společná akce s rodiči (společné tvoření z přírodnin), své výtvary mají možnost vystavit na viditelné místo v MŠ
 - Opékání špekáčků na školní zahradě (pokud dovolí počasí)
 - Děti se seznamují s vhodně vybranými živočichy, rostlinami a houbami
 - Pozorují kompost a procesy na něm probíhající
 - Děti zažívají pozitivní ekonomický dopad určitých činností (dozví se, jak byly využity peníze za sběr papíru)
- KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:
- Podzimní tvoření – společně s rodiči děti mohou vyrábět z přírodnin skřítky. Ty poté se vystaví do prostor šatny
 - Modelovat a tvarovat z plastelíny jednotlivé druhy podzimního ovoce a zeleniny
 - Pohybová hra: „Ukaž svou značku“ – karty značek, skok na tu svou
 - Řízený rozhovor: „Den ve školce“ – skládat obrázky podle časové posloupnosti
 - Pracovní list – procvičovat horní oblouky (zajíc skáče přes zeli)
 - Pohybová hra: „Koloběh v přírodě“ – pohybově ukázat jak v přírodě putuje voda (spojit pohyb a mluvené slovo)
 - Přiřazovat dvojice obrázků: zvíře a jeho potravu (hmyzožravec, všežravec, masožravec)
 - Poznávat v knize jednotlivé druhy hmyzu a pochopit nutnost jejich ochrany a smyslu jejich života³⁴
 - Kresba jednotlivých druhů obydlí Indiánů či Eskymáků a charakterizovat jejich zvyky a tradice (olejové barvy)
 - Tanec Indiánů – improvizovaný tanec (využít barvy na obličeji)
- OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
- Pochopit koloběh v přírodě
 - Uvědomovat si potravní vztahy
 - Uznávat smysluplnou existenci každého tvora
 - Pochopit a vyzkoušet si některé praktiky a zkušenosti z jiných kultur (Indiáni, Eskymáci)

³⁴ LUKEŠOVÁ, M., ŘÍHA, B. *Velká obrázková kniha o zvířatech*. 2011. s. 6, 8, 15, 83, 121.

○ RIZIKA:

- Nedostatek informací pro děti o přirozeném prostředí, nepravdivé nebo žádné odpovědi
- Užívání abstraktních pojmů
- Nedostatek odpovědí na otázky dětí, nedostatek názorných ukázek
- Špatný příklad dospělých a učitelek
- Nevhodně zvolená motivace a příliš složitá organizace při jednotlivých činnostech a aktivitách

2. Integrovaný blok – Je nám dobře, když jsme spolu

V tomto bloku se zaměříme na radostné prožívání předvánočního času. Seznamujeme se s tradicemi vánočních svátků, využíváme k tomu vánoční písně, koledy a příběhy s vánoční tematikou. Uvědomujeme si citovou vazbu k rodinným příslušníkům a k lidem kolem nás. Připravujeme se na společné přivítání Mikuláše, posezení u rozsvíceného stromečku s nadílkou hraček do naší MŠ. Nacvičujeme také nadále besídku pro rodiče (Vánoční pohádku)

Citově vnímáme zimní období a změny kolem nás. Seznamujeme děti se zimním počasím a změnami v přírodě. Vedeme rozhovory, jak žijí v zimě zvířata i ptáci a jak jim můžeme pomoci my. Využíváme zimních aktivit, experimentů s ledem i sněhem.

Rozvíjíme u dětí fantazii i představivost při zhotovování různých prostorových útvarů a společně se připravujeme na maškarní karneval výrobou vlastních masek. V tomto období navštívíme les, kam společně dopravíme kaštiny, které jsme společně střídali na podzim. Zvířátkům tak dopomůžeme k přísunu potravy v zimním období a v dětech se tak vytváří pocit sounáležitosti se zvířaty nejenom lesními. Společně se snažíme navodit ve třídách příjemnou, vánoční a klidnou atmosféru.³⁵

DÍTĚ A JEHO TĚLO:

○ DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

- Ovládnání celého tělesného aparátu a tělesných funkcí
- Dostatek dovedností, které podporují zdraví, bezpečí, osobní pohodlí a zdravé prostředí
- Výtvarné tvoření s různým výtvarným materiálem
- Seznámení dětí s životem lesních zvířat v zimním období
- Získávání informací o chovu rybiček (akvárium v třídě)
- Osvojení si znalostí o vánočních tradicích a pečení cukroví

○ VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:

- Smyslové a psychomotorické hry
- Hudebně pohybové aktivity a činnosti
- Nácvičení besídky na Vánoce pro rodiče
- Zdobení vánočního stromečku vlastnoručně vyrobenými ozdobami

³⁵DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

- Rozvoj slovní zásoby při jednotlivých rozhovorech o aktuálních tématech
 - Hudebně pohybová hry na tělo (rozvoj znalostí o částech těla)
 - Poslech relaxační hudby navozující vánoční atmosféru plnou pohody
- KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:
 - Vánoční přání – tvořit více výtvarnými technikami (lepit, šít s tupou jehlou. Tvar stromu na modrém podkladu
 - Návčik kotoulu vpřed – dbát na bezpečnost
 - Grafomotorika – dokreslit čertovi kožich podle vzoru.
 - Kresba olejovými barvami „Co bychom chtěli pod stromečkem“ (celá plocha papíru)
 - Experiment s obarvenou javorovou vodou – bublinky a následně obtisk na papír – dokreslit.
 - Malba stromu na modrý podklad, technika otisku bublinkové folie a poté sněhové vločky
 - Návčik říkanky: „Levá ruka, pravá ruka...“ – popis částí těla
 - Rozhovor: „Co je pro naše tělo prospěšné“ – představit druhy potravin, které pomáhají a prospívají (výstava ve třídě zdravých potravin)
 - Beseda se studentkou zdravotnické školy o čistotě, zdraví, pohybu, sportu a ochraně našeho zdraví
 - OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
 - Ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku
 - Dovednost při jednotlivých aktivitách využívat všechny smysly
 - Dovednost uklízet po sobě hračky, pomůcky, výtvarný materiál
 - Pojmenovat části těla, znát základní pojmy užívané ve spojitosti se zdravím
 - Rozvoj čistoty, sebeobsluhy, aktivního pohybu, zdravé výživy
 - RIZIKA:
 - Nedostatečné množství pohybových aktivit, které vedou k osvojení nových pohybových dovedností
 - Nerespektování rozdílných tělesných i smyslových předpokladů a možností jednotlivých dětí
 - Omezování samostatnosti dítěte
 - Zkreslování informací o lidském těle a jeho funkcích

DÍTĚ A JEHO PSYCHIKA:

- DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:
 - Rozvoj tvořivosti, řečových a jazykových dovedností
 - Rozvoj schopní vyjádřit své vlastní pocity a prožitky
 - Získání co nejvíce znalostí o přírodě v zimě
 - Rozvoj před matematické gramotnosti

- VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:
 - Přednes, recitace, dramatizace a zpěv
 - Tvorba tukové směsi pro ptáky v zimě
 - Rozvoj povědomí o základních zimních sportech
 - Výroba masky na karneval
 - Rozvoj představivosti dětí a probouzet v nich povědomí o počasí (charakteristika)

- KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:
 - Návčik Vánoční pohádky na besídku pro rodiče³⁶
 - S doprovodem klavíru napodobovat jednotlivá určená tempa tleskáním
 - Návčik prostorové orientace (u kamaráda) – před, za, vedle, nahoře, dole
 - Pracovní list – popsat zvířata a jejich úkryty v zimě
 - Určovat základní geometrické tvary, stříhat tvary a následně je sestavovat a lepit do určených tvarů
 - Návčik básní: „Nespokojený sněhulák“, „Kuchařka zima“
 - Vyrobit masky na obličej, vymalovat podle vlastních představivosti
 - Pohybově napodobovat zimní sporty a ostatní děti určují, o který sport se jedná
 - Přikládat na magnetickou tabuli obrázky jednotlivých druhů počasí a popsat. Charakterizovat aktuální počasí venku a zaznačit na dřevěné tabuli pomocí šipek
 - Ranní kruh: výběr kamaráda do dvojice, vést rozhovor: „Vánoce“ (respektovat zásady rozhovoru)
 - Vytvořit dvě skupiny: jedna vymýšlí krátký příběh na téma „Nejkrásnější dárek“ a druhá skupina vymýšlí dvojice slov, které se rýmují
 - Pracovní list: spojovat obrázky, které se rýmují (čepice – opice)

- OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
 - Vést rozhovor tak, aby dítě bylo schopno naslouchat druhému, respektovat jeho názor, neskákat do řeči, být schopno reagovat na jednotlivé otázky
 - Samostatně vytvořit jednoduchý rým, krátký příběh
 - Samostatně popsat aktuální počasí
 - Schopnost sladit pohyb a zpěv

- RIZIKA:
 - Nedostatečný přístup ke knihám nebo časopisům
 - Důraz je kladen pouze na paměťové učení a mechanickou reprodukci, málo názornosti, konkrétních příkladů a pomůcek
 - Nedostatečné oceňování úsilí dětí
 - Nedostatek spontánní hry

³⁶CHUDOBA, S., RIEGEROVÁ, A. *Vánoční pohádka*. 2007. s. 5-16.

DÍTĚ A TEN DRUHÝ:

- DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:
 - Osvojení si elementárních poznatků, schopnosti a dovednosti, které umožňují navazování vztahů s druhými
 - Posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem
 - Podnítit představivost a zdokonalit se ve vystřihování
 - Cvičit orientaci v prostoru podle sluchu s využitím cvičení na postřeh a soustředění
- VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:
 - Společenské hry, společenské aktivity nejrůznějšího zaměření
 - Činnosti zaměřené na poznávání sociálního prostředí, v němž dítě žije
 - Společná kresba pohádkových postav
 - Společný nácvik tanečku ve dvojicích
- KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:
 - Kreslit oblíbenou pohádkovou postavu a následně popsat její charakterové vlastnosti
 - Dramatická hra: „Nakupuji s maminkou“
 - Taneček: „Ty a já, my jsme dva“ – tanec ve dvojicích
 - Posezení u stromečku, děti dostanou dárky (hračky do MŠ)
 - Komunikační kruh: rozhovor o vánočních svátcích, děti musí předávat slovo druhým, neskákat do řeči, vyslechnou názor druhých
- OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
 - Navazovat kontakty s dospělými, překonat stud, komunikovat s dospělým vhodným způsobem
 - Spolupracovat s ostatními
 - Být schopen respektovat názory druhých, být schopný přijímat autoritu
 - Schopnost reagovat na žádost dospělého
 - Při pohybových hrách respektovat pravidla a ohleduplnost ke svým kamarádům
 - Mít povědomí o vhodné komunikaci, užít základní pravidla chování
- RIZIKA:
 - Nemožnost spolupodílet se na volbě činností a témat, které se v mateřské škole realizují
 - Soustředění pozornosti na verbální formy komunikace
 - Nerespektovat názory a vyjádření dětí
 - Příliš časté vystupování učitele v roli soudce
 - Nedostatek empatie ze strany učitele

DÍTĚ A SPOLEČNOST:

○ DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

- Vytváření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění
- Rozvoj schopností se aktivně přizpůsobovat společenskému prostředí a aktivně reagovat na jeho změny
- Rozvoj povědomí o různých způsobech slavení vánočních svátků
- Vytváření povědomí o znalostech o Zemi
- Rozvoj pochopení rozdílu mezi vodami a pevninami
- Zavedení pojmu Zemi jako „domova“

○ VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:

- Běžné každodenní setkávání s pozitivními vzory chování a vztahů
- Hry zaměřené na poznávání a rozlišování různých společenských rolí
- Hry, které umožňují dětem poznávat rozmanitost jednotlivých kultur
- Rozhovor o jednotlivých kulturách a jejich tradicích ve spojitosti s Vánoce
- Výroba dárků pro maminky a své blízké
- Práce s globusem

○ KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:

- Výroba dárků pro maminky (vánoční lucerna ze skleničky od přesnídávky). Použít barvy na sklo
- Neverbálně znázornit kladné a záporné formy chování a vlastnosti, děti budou určovat, co je správné a co nikoliv, předvést nevhodné projevy a naopak vhodné, určovat rozdíly.
- Společný rozhovor: „Vánoce v jiných kulturách“ (pomocí demonstračních obrázků)
- Pohybová hra s balónky – orientace v prostoru
- Tvorba modelu životního prostředí (krabice, hlína, drobné předměty)
- Popsat tvar globusu, jeho principu, ukázat naši zemi a její postavení, využít názorného doprovodu globusu
- Procházka v okolí MŠ: vést rozhovory s dětmi o momentálním počasí. Popsat rozdíly a charakterizovat typické projevy zimy (mráz, tání, sněžení, vítr)

○ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:

- Chovat se zdvořile, přistupovat k druhým bez předsudků, s úctou k jejich osobě, vážit si jejich práce a úsilí
- Pochopit zákonitosti v přírodě projevující se v tomto období
- Porozumět informacím o zemi, pevninách, vodách a zemské přitažlivosti
- Manipulovat s předměty usnadňující pochopit zákonitosti světa

- RIZIKA:
 - Přítomnost nevhodných a nevkusných podnětů
 - Přítomnost nefunkčních pravidel ve skupině a třídě
 - Zvýhodňování a znevýhodňování některých dětí ve skupině
 - Ironizování a znevažování úsilí dítěte
 - Nepřiměřené vysvětlování některých informací a poznatků

DÍTĚ A SVĚT:

- DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:
 - Rozvoj jednání podle pokynů a naučit se významu některých přídavných jmen
 - Seznámení dětí s povětrnostními podmínkami (obloha je dobrým vodičkem)
 - Seznámení s deštěm
 - Rozvoj povědomí o tom jak vzniká sníh, sněhové rampouchy a vločky
 - Rozvoj poznání jak naše tělo reaguje na chlad
 - Snaha uvědomění, aby se děti přiměřeně oblékaly k počasí a pochopení podstaty větru
- VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:
 - Sledovat každodenní počasí a poté je zaznačit na desku k tomu určenou
 - Sledovat při procházkách vyskytující se rampouchy
 - Vzít na procházku lupu a pozorovat tvar vloček
 - Předat dětem dostatek informací jak vločky a rampouchy vznikají
 - Pomocí map děti seznámit s místy, kde se zimní počasí nevyskytuje
 - Oblékání papírové panenky vhodným způsobem do zimy
 - Pohybová hry napodobování větru a jeho různé intenzity
- KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:
 - Společně popsat výskyt rampouchů a jejich popis – pozorovat je při vycházkách v okolí
 - Vzít na procházku lupu a pozorovat tvar vloček
 - Dramatická hra: „Jaký jsem“ – vyjadřování tělem přídavná jména
 - Použít mapu světa a ukázat dětem, kde sníh nemají a proč. Vysvětlit postavení slunce s pomocí globusu a žlutého míčku
 - Pracovní list – kroužkovat vhodné oblečení do zimy
 - Pohybová hra: „Vánek, větřík, vítr, vichr, bouře“
- OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
 - Zvládat běžné činnosti a požadavky kladené na dítě, na praktické situace, které se v MŠ opakují, bezpečně se chovat na veřejnosti
 - Vnímat, že svět má svůj řád, jeho rozmanitost, pestrost, různorodost a to jak ve světě lidí, tak v přírodě
 - Pochopit jak vzniká sníh, led, rampouchy, vločky a vítr

- Získat dostatek informací o tom, jak se vhodně oblékat v zimním období
 - Sladit pohyb a smluvené signály při pohybové hře
- RIZIKA:
- Nedostatek pozornosti prevenci vlivu prostředí, které mohou být pro dítě nebezpečné a nezdravé
 - Nedostatek pozornosti vnímat svět v jeho kráse a pestrosti, v jeho dění a řádu
 - Velké množství informací bez názorného představování
 - Nedodržování pravidel péče o zdravé prostředí v mateřské škole
 - Nedostatek prostoru k prožitkovému učení

3. integrovaný blok – S úsměvem jde všechno lépe

Záměrem je zlepšovat tělesnou zdatnost i tělesnou kulturu, učit děti sebe obslužným dovednostem, stimulovat osvojování a rozvoj jejich vzdělávacích dovedností a povzbuzovat je v dalším rozvoji, poznávání a učení.

V tomto období se děti připravují na zápisy do základních škol (testování školní zralosti)

V tomto integrovaném bloku se budeme zaměřovat na znaky probouzející se přírody, odchod zimy a další typické charakteristiky ročního období. Pozorujeme změny v přírodě, experimentujeme s rostlinami a semeny. V tomto období sadíme bylinky na naší zahradě, kde se děti o ně pravidelně starají a učí se rozpoznávat nejenom jejich názvy, ale také jejich blahodárný účinek na náš organismus. Vnímáme změny počasí a jeho vliv na faunu i floru. Rozvíjíme tradice Velikonoc, jejich zvyky s různými říkankami, písněmi, pohybovými hrami, dramatizací. Přibližujeme dětem udržování zvyku pálení čarodějnic a s tím spojené činnosti a hry. Poznáváme domácí zvířata a jejich mláďata. Pozorujeme život kolem vody, na poli i v lese.

Upevňujeme sounáležitost s živou i neživou přírodou a snažíme se o zlepšení životního prostředí. Rozvíjíme u dětí další poznatky o ekologii. Nadále sbíráme baterie, papír, za který dostáváme pomůcky do školy. Staráme se nadále o akvárium. Společnými silami připravujeme školní zahradu, uklízíme spadané větve, papírky a jiné nečistoty. To samé podnikneme i v okolí mateřské školy, abychom u dětí vzbudily estetické vnímání a schopnost ocenit čistotu a přirozenost v přírodě.³⁷

³⁷DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

DÍTĚ A JEHO TĚLO:

○ DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

- Vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu
- Rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky
- Rozvoj znalostí o základních i doplňkových barvách
- Vizuálně procvičení motorické koordinace
- Zdokonalení schopnosti smyslového vnímání
- Rozvoj kapacity krátkodobé paměti

○ VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:

- Jednoduché pracovní a sebe obslužné činnosti v oblasti osobní hygieny, stolování, oblékání, úklidu a úpravy prostředí
- Prevence úrazů – rozhovor o vyskytujících se úrazech
- Činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru – nácvik relaxačního dýchání

○ KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:

- Pohybová hra o „Čápovi“ (rozeznávání barev)
- Pohybová hra „Do vody a na břeh“ (rozvoj postřehu a koncentrace)
- Překážková dráha – hrubá motorika
- Zdravotní cviky – protahování krční páteře, přetlaky, přetahy
- „Zlatý déšť“ – tvorba kuliček z krepového papíru a dolepování na nakreslený keř (jemná motorika)
- Nácvik písně – „Sedmikráska“ (pohybový doprovod)
- Sestavování lidského těla podle kartiček – rozvoj kooperace
- Nácvik básně – „Čistím zoubky“ (pohybová doprovod)
- Kreativní hra – „Obchod“ (zapamatování, co jsme koupili)

○ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:

- Rozlišovat, co prospívá a co naopak škodí zdraví, chovat se tak, aby v situacích pro dítě běžných a jemu známých neohrožovalo zdraví, bezpečí a pohodu svou ani druhých
- Mít povědomí o významu péče o čistotu zdraví, o významu aktivního pohybu a zdravé výživy
- Rozpoznat zvuky vyskytující se kolem nás a umět je správně přiřadit
- Zapamatovat si obsah košíku a umět vyjmenovat, co v něm bylo
- Osvojit si správnou techniku čištění zubů

○ RIZIKA:

- Dlouhodobé statické zatěžování bez pohybu, používání nevhodných cviků a činností, nevhodné oblečení při pohybových činnostech

- Omezování spontánních pohybových her, nepravidelná, málo rozmanitá či jednostranná nabídka pohybových činností
- Omezování samostatnosti dítěte
- Nevhodné prostory pro pohybovou aktivitu

DÍTĚ A JEHO PSYCHIKA:

○ DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

- Rozvoj smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlené slovně-logického, rozvoj paměti a pozornosti, přechod od bezděčných forem těchto funkcí k úmyslným.
- Vytváření základů pro práci s informacemi, poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě
- Osvojení si základních matematických, číselných a početních pojmů
- Rozvoj grafického a výtvarného vyjadřování
- Rozvoj pozornosti a soustředěnosti
- Upevňování správnosti držení tužky a uvolněné paže

○ VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:

- Činnosti zaměřené na poznávání jednoduchých obrazně znakových systémů (písmena, číslice, piktogramy, značky, symboly, obrazce)
- Hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (experimenty ukazující vlastnosti kapalných látek, tání ledu, pokusy s magnety)
- Zjišťování školní zralosti pomocí jednotlivých ukazatelů (cvičení na rozvoj pozornosti, vnímání, paměti, sociálního citění, atd.)
- Pracovní listy umožňující procvičovat tvary, barvy, množství, počty, napodobování)

○ KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:

- Kresba postavy jednoduchou linkou (příprava k zápisu)
- Pracovní listy – rozvoj koncentrace, škrtnutí hrušky se stopkou na druhou stranu
- Pracovní list – nápodoba základních geometrických tvarů, co nejpřesněji, přiřadit ke konkrétním předmětům
- Rozhovor – velikonoční zvyky, tradice, význam Velikonoc z historického hlediska³⁸
- Nácvič písň – „Jaro už je tu“ (vysvětlení textu), doprovod klavíru a bubínku
- Přiřazování dvojic karet – mládě a dospělé zvíře (práce ve skupinách)
- Lepení jarní květiny – využití více výtvarných technik (použití kosmetických vatových tyčinek, vaty, foukacích fixů)
- Sestavovat kostky ve svém prostoru dle pokynů učitelky (vpravo, vlevo, nahoru, dolů)

³⁸ŠOTTNEROVÁ, D. *Lidové tradice*. 2008. s. 31-46.

- Nácvič písně: Jaro, léto, podzim, zima³⁹
- OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
 - Chápat prostorové pojmy (vpravo, vlevo, dole, nahoře, uprostřed, za pod, nad, vedle, mezi), elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, ráno, večer, jaro, léto, podzim, zima), orientovat se v prostoru, i v rovině, částečně se orientovat v čase
 - Schopnost soustředit se po určité dobu (předškoláci)
 - Uplatňovat kritické myšlení
- RIZIKA:
 - Málo vlídné, nevstřícné, strohé, nelaskavé a málo přátelské prostředí, kde dítě nenalézá dostatek lásky a porozumění
 - Spěch a nervozita, omezování možností dítěte dokončovat činnost v individuálním tempu
 - Příliš racionální, hotový a uzavřený výklad světa

DÍTĚ A TEN DRUHÝ:

- DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:
 - Rozvoj kooperativních dovedností
 - Rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních
 - Rozvoj schopností respektovat a chápat druhé
 - Podporování možností odmítnutí nepříjemné komunikace
- VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:
 - Hry, přirozené i modelové situace, při nichž se dítě učí přijímat a respektovat druhého
 - Četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem a poučením (bajky)
 - Kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách – sadba bylinek ve vytvořených skupinkách
 - Společné tvoření zdravého životního prostředí v naší třídě – vytvoření společných pravidel
- KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:
 - Kresba maminky – schopnost rozlišovat jednotlivé tělesné proporce
 - Nácvič pohádky „O budce“
 - Při procházkách nabádat děti ke zdravení známých lidí
 - Třídění obrázků dle pokynů pedagoga v malých skupinkách (jarní květiny, stromy, keře)
 - Tvorba domu z geometrických tvarů – sestavování a lepení na papír A4
 - Napodobování jednotlivých zvířat pomocí neverbální komunikace

³⁹RŮŽIČKOVÁ, M. *Zpěvník (veselé písničky pro kluky a holčičky)*. 2014. s. 26-27.

- Beseda s městskou policií – vysvětlit jak se obezřetně chovat, kde vyhledat pomoc, jak se chovat, pokud nás osloví neznámá osoba. Vyzkoušet dramaticky konkrétní situace a vyvodit závěry
 - Rozhovor při ranním kruhu: „Máme se rádi“, pochopit, že není vhodné používat násilí, bránit se a nalézt vhodnou formu komunikace. Pochopit a vyjádřit naše pocity při konfliktech a nevhodných způsobech řešení.
- OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
 - Porozumět běžným projevům vyjádření emocí a nálad
 - Bránit se projevům násilí jiného dítěte, ubližování a ponižování
 - Chovat se obezřetně při setkání s neznámými dětmi, staršími i dospělými jedinci, v případě potřeby požádat druhého o pomoc
 - Uvědomovat si zásady slušného chování
 - RIZIKA:
 - Prostředí, které nabízí málo možností ke spolupráci a komunikaci s druhým
 - Soustředění pozornosti pouze na verbální formy komunikace
 - Příliš časté vystupování pedagoga v roli soudce

DÍTĚ A SPOLEČNOST:

- DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:
 - Vytváření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat
 - Rozvoj schopnosti se aktivně přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny
 - Rozvoj možností zachycovat skutečnost ze svého okolí, vyjadřovat své představy pomocí výtvarných technik
 - Schopnost vyjadřování prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností
- VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:
 - Aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku (zdvořilost, ohleduplnost tolerance, spolupráce) a mravní hodnoty (dobro, zlo, spravedlnost, pravda, upřímnost, otevřenost) v jednání lidí
 - Přípravy a realizace společných zábav a slavností (oslav y výročí, slavnosti v rámci zvyku a tradic, sportovní akce, kulturní programy)
 - Společná stavba našeho města z papírových krabic (kooperace)
 - Hra: „Orchestr“
 - Společné skládání příběhu z několika obrázků, popis povahových vlastností aktérů
- KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:
 - Společná stavba našeho města z papírových krabic (kooperace)

- Hra: „Orchestr“ – využití hudebních nástrojů a lidových písní
 - Společné skládání příběhu z několika obrázků, popis povahových vlastností aktérů, které chování je žádoucí, které nikoliv
 - Návčik písně – „Dvanáct měsíčků“ a „Večerníček“ (pohybový doprovod)
 - Návštěva divadelního představení: „Jako šlo vejce na vandr“ – následně výtvarně znázornit své zážitky
 - Společný rozhovor: „Moje velké přání“ – klást vhodné otázky
 - Návčik hudební etudy: „Malá jarní pohádka“⁴⁰
- OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
 - Vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat, sledovat se zájmem literární, dramatické či hudební představení a hodnotit svoje zážitky
 - Svě představy umět popsat a obhájit své názory
 - Rozpoznat první dobu v písni a na ni reagovat prostřednictvím nástroje
 - Rozlišovat, co je žádoucí a co již nikoliv (ve společnosti)
 - RIZIKA:
 - Nevšimavost k nevhodné komunikaci a jednání mezi dětmi, přehlížení nežádoucího chování některých dětí, schematické řešení konfliktů bez zjišťování příčin jejich vzniku
 - Zahlčení velkým množstvím informací bez prožitků a názorných představ
 - Nepřiměřenost aktivit počtu a věku dětí a jejím mentálním schopnostem
 - Nevhodná motivace, příliš náročná, nepochopitelná a nesplňující účel

DÍTĚ A SVĚT:

- DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:
 - Pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit a zlepšovat, ale také poškozovat a ničit
 - Rozvoj povědomí o změnách vyskytujících se v našem okolí v důsledku přicházejícího jara
 - Získání povědomí o čistém prostředí kolem naší školky
 - Seznamování dětí se sázením bylinek na zahradě a získání potřebných informací o jejich blahodárných účincích
 - Osvojení si znalostí o velikonočních tradicích
 - Získání možností péče o naše studánky a potůčky v okolí
- VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:
 - Poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitostí a změn v přírodě

⁴⁰RIEGEROVÁ, A. *Malá jarní pohádka: Hudební besídka pro děti předškolního a nižšího školního věku*. 2006. s. 3-21.

- Praktické činnosti, na jejichž základě se dítě seznamuje s různými přírodními i umělými látkami a materiály ve svém okolí a jejichž prostřednictvím získává zkušenosti s jejich vlastnostmi
 - Ekologicky motivované hravé aktivity
- KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:
- Rozhovor o počasí a jeho změnách, motivace využití demonstračních obrázků
 - Procházka v okolí a úklid od odpadků a jiných nečistot po zimě
 - Možnost sázení semen do hlíny a pozorování jejich růstu (bylinky, semena dýní)
 - Četba pranostik souvisejících s velikonočním obdobím⁴¹
 - Výroba a zdobení vajíček a jiných velikonočních dekorací
 - Velikonoční dílny – společná akce s rodiči
 - Vycházka do lesa a společné čištění potůčků a studánek
 - Rozhovor – „Kde pracuje maminka“ (rozvoj slovní zásoby a povědomí o jednotlivých zaměstnání)
 - Výroba „BABICE“ (baba zima) – pochod k řece a vhození babice do řeky Moravy
- OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
- Vnímat, že svět má svůj řád, že je rozmanitý a pozoruhodný, nekonečně pestrý a různorodý
 - Porozumět, že změny jsou přirozené a samozřejmé, přizpůsobovat se běžně proměnlivým okolnostem doma i v mateřské škole
 - Získat znalosti o prvních květinách a jejich charakteristikách
 - Vzbuzovat v dětech zodpovědnost za vše živé, starat se o semena, zalévat je a pečovat podle potřeb
 - Umožňovat dětem jejich samostatné rozhodování a fantazii při zdobení a velikonočním vyrábění
- RIZIKA:
- Výběr a nabídka témat, která jsou k životu dítěte příliš vzdálená, pro jeho vnímání a chápání náročná, která přesahují jeho přirozenou zkušenost dítěte a nejsou pro dítě prakticky využitelná
 - Jednotvárná, málo rozmanitá nabídka činností, málo podnětné a pestré prostředí, nebo prostředí nepřehledné, neupravené, neuspořádané, s nadbytkem hraček a věcí

4. Integrovaný blok – Na světě je krásně

⁴¹ŠOTTNEROVÁ, D. *Lidové tradice*. 2008. s. 27.

Záměrem tohoto bloku je uvést dítě do společnosti ostatních lidí a podílet se na utváření společenské pohody ve svém sociálním prostředí, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat jeho osobní spokojenost.

V tomto integrovaném bloku si upevňujeme vztahy k rodině a rozvíjíme přátelství. Snažíme se odstranit neshody ve skupinách dětí, řešit konflikty přijatelnou formou, ukázat dětem jakými způsoby lze neshody řešit a to bez projevů násilí a jiných negativních výstupů.

Hovoříme s dětmi i rozdělení úkolů v rámci rodiny, o profesích, o důležitosti práce pro společnost. Připravujeme se na společné vystoupení k Svátkům maminek, vyrábíme s dětmi dárky. I nadále pozorujeme barevnou přírodu i její další změny. Pečujeme o přírodní okolí, rozvíjíme pracovní činnosti dětí. Oslavujeme Svátek dětí na celém světě, připravujeme sportovní hry a soutěže. Prohlédneme si naše město s jeho historickými památkami a zajímavostmi. Pojedeme s dětmi na společný výlet za poznáním, seznámíme se s různými dopravními prostředky. Uspořádáme zahradní slavnost, rozloučíme se se školáky, chystáme se na prázdniny.⁴²

DÍTĚ A JEHO TĚLO:

○ DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

- Rozvoj fyzické a psychické zdatnosti a pohody
- Rozvoj hrubé i jemné motoriky
- Posilování schopností vytváření objektů z přírodních i umělých materiálů
- Osvojení si schopnosti vědomě napodobit pohyb podle vzoru
- Rozvoj znalostí o základních zásadách zdravého životního stylu
- Posilování koordinaci lokomoci a dalších poloh těl

○ VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:

- Lokomoční a nelokomoční pohybové činnosti
- Činnosti relaxační a odpočinkové, které zajišťují zdravou atmosféru
- Hudebně pohybové hry
- Grafické a konstruktivní činnosti

○ KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:

- Výroba dárku pro maminky ke Dni matek (lepení kávových zrn do příslušného tvaru)
- Hra: „Ocásek“ – reagovat na povely a smluvené signály učitelkou
- Hra: „Salát“ – pohybová hra rozvíjející rychlou reakci, znalosti o zdravých potravinách a rozvoji kooperace, osvojení znalosti o jednotlivých druzích ovoce a zeleniny
- Překážková dráha na školní zahradě (využití všech hracích prvků)
- Ztvárnění naší zeměkoule na papírový lustr – kooperace
- Řízený běh na školní zahradě – „Děti z celého světa mají rej“
- Pohybová hra – „Planety“ – obíhání kolem slunce (učitelka)

⁴²DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

- OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
 - Ovládat koordinaci oka a ruky
 - Koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla
 - Zvládat jemnou motoriku při skládání jednotlivých zrněk
 - Schopnost rychle reagovat a orientovat se v prostoru
 - Získat informace o jednotlivých druzích ovoce a zeleniny a jejich účincích
 - Zvládnout základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, pohyb v různém prostředí
- RIZIKA:
 - Nerespektování rozdílných tělesných a smyslových předpokladů
 - Denní režim nevyhovující fyziologickým potřebám a zásadám zdravého životního stylu
 - Uplatňování nevhodných cviků a činností, nevhodné oblečení pro pohybové činnosti

DÍTĚ A JEHO PSYCHIKA:

- DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:
 - Vytváření základů pro práci s informacemi, poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů
 - Rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit
 - Rozvoj schopností záměrně si zapamatovat krátké texty a v potřebnou dobu si je vybavit
 - Osvojení si znalostí základních číselných a matematických pojmů a elementárních matematických souvislostí
 - Rozvoj orientace v číselné řadě 1 - 5
- VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:
 - Výlety do okolí (les, rybník, zoo)
 - Dramatické činnosti, mimické vyjadřování nálad
 - Hry na téma rodiny a přátelství
 - Cvičení organizačních dovedností
 - Spontánní hra, volné hry a experimenty s různými materiály a předměty
 - Popis zážitků z procházky k rybníku
- KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:
 - Stavba domu z geometrických tvarů (naše město)
 - Hra: „Kostky na stolečku“ (dle pokynu učitelky sestavují kostky dle barev a počtu)
 - Nácvik operky Šipková Růženka na besídku ke Dni matek
 - Rozumová hra – „Kostky na stolečku“ – početní operace
 - Kresba dětí různých kultur a popis jejich rozdílů – popsat svoji kresbu

- Námětová hra – „Na kosmonauty“ – seznámení s vesmírem
- Pohybová hra: představit činnosti podle pokynů učitelky „Co děláme ráno, večer. Co jsi dělal včera.....“
- OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
 - Chápat elementární časové pojmy (teď, dnes, včera, zítra, jaro, léto, podzim, zima)
 - Přemýšlet a uvažovat a své myšlenky interpretovat
 - Zapamatovat si texty písní a spojit je s dramatizací
 - Zopakovat si znalosti o základních geometrických tvarech
- RIZIKA:
 - vnímání, cítění a prožívání
 - Spěch a nervozita, omezování možnosti dítěte dokončovat činnosti v individuálním tempu, přerušování činností
 - Málo vlídné, nevstřícné, strohé, nelaskavé prostředí, kde dítě nenalézá přátelské prostředí

DÍTĚ A TEN DRUHÝ:

- DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:
 - Rozvíjet vzájemnou komunikaci s ostatními
 - Ochrana osobního soukromí a bezpečí ve vztazích s druhými dětmi i dospělými
 - Rozvoj kooperace při společných aktivitách
 - Schopnost porozumět běžným projevům emocí a nálad
- VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:
 - Společenské hry
 - Přirozené i modelové situace, při nichž se dítě učí přijímat a respektovat druhého
 - Četba, vyprávění a poslech pohádek a příběhů s etickým obsahem
 - Kooperativní činnosti ve dvojicích a ve skupinách
 - Hry a situace, kde se dítě učí chránit soukromí a bezpečí druhých
- KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:
 - Skupinová práce – „Co potřebuje maminka a kdy“
 - Hra: „Můj kamarád“ – popis vlastností a charakteru svého kamaráda
 - Hra: „Budka“ – výběr rolí a jejich ztvárnění
- OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
 - Vnímát, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc
 - Přirozeně a bez zábran komunikovat s ostatními, navazovat a udržovat dětská přátelství
 - Chápat, že všichni lidé mají stejnou hodnotu, respektovat odlišnosti

- Schopnost pochopit, že i maminka potřebuje naši pomoc a spolupráci
- RIZIKA:
 - Soustředění se pouze na verbální formy komunikaci
 - Nedostatečná pozornost tomu, jak dítě řeší různé spory a konflikty
 - Prostředí, které nabízí málo možností ke spolupráci s druhými
 - Nedostatečné vzory dospělých

DÍTĚ A SPOLEČNOST:

- DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:
 - Rozvoj schopnosti se aktivně přizpůsobovat společenskému prostředí a zvládat jeho změny
 - Rozvoj schopností žít ve společenství ostatních lidí, přináležet k tomuto společenství
 - Posilování schopností vnímat umělecké a kulturní podněty a hodnotit své zážitky
 - Získání znalostí o pravidlech silničního provozu
- VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:
 - Přípravy a realizace společenských zábav a slavností
 - Aktivity přibližující dítěti pravidla vzájemného styku a mravní hodnoty v jednání lidí
 - Popisování demonstračních obrázků jednotlivých známých památek
- KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:
 - Divadelní představení v Metropolu: „Pejskování“ – popsat zážitky
 - Popsat naše město a jeho památky podle demonstračních obrázků
 - Pracovní list – vyhledávání kašen
 - Kresba a lepení slunce – využít prstové techniky
 - Rozhovor o naší rodině, jejího významu a členech
 - Příprava zahrady k oslavě Dnu dětí – chystání stanovišť a estetická výzdoba
- OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
 - Pozorně poslouchat a sledovat se zájmem dramatické představení a hodnotit své zážitky
 - Zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných technik
 - Popisovat obrázky (jednotlivé části našeho města)
 - Pochopit pravidla při pohybu kolem silnic a frekventovaných cest
- RIZIKA:
 - Mravní hodnocení probíhá bez úsudku dítěte
 - Příliš ochránářské či naopak nevšímavé prostředí
 - Nevšímavost k nevhodnému chování u dětí

DÍTĚ A SVĚT:

- DÍLČÍ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:
 - Poznávání jiných kultur
 - Vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou i neživou přírodou, lidmi, planetou Zemi
 - Rozvoj citlivosti k přírodě
 - Získání znalostí o chovu krav
 - Rozvoj schopnosti respektovat jiné národnosti, kulturu a rasu
- VZDĚLÁVACÍ NABÍDKA:
 - Pozorování blízkého prostředí a života v něm, okolní přírody, kulturních i technických objektů, vycházky do okolí, výlety
 - Aktivity zaměřené k získávání informací o jiných národech
 - Pomáhat a pečovat o životní prostředí
- KONKRÉTNÍ AKTIVITY A ČINNOSTI:
 - Školní výlet: Pradědova galerie – prohlídka dřevěné expozice
 - Návštěva místního kravína – exkurze s veterinářem
 - Příprava na Zahradní slavnost – nácvik jednoduchého programu
 - Kresba svého kamaráda z jiné země – popis jeho podoby
 - Rozhovor – „Den matek“ (nácvik básně Maminka)
 - Společný úklid školní zahrady a příprava na slavnost
 - Ranní kruh: Rozhovor volný o vztazích ve třídě, přimět děti pochopit a hlavně respektovat odlišnosti mezi námi.
 - Nácvik písničky „Strašidla“ na Zahradní slavnost⁴³
- OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:
 - Respektovat vše živé (na školí zahradě netrhat a neubližovat žádným způsobem stromům, keřům a drobnému hmyzu)
 - Získat znalosti o způsobu chovu kraviček a telátek
 - Pasování předškoláků, přednes básniček a písniček na rozloučenou
 - Pochopit, že každý jsme jiný, ale přesto všichni sobě rovní
- RIZIKA:
 - Výběr a nabídka témat, která jsou životu příliš vzdálena, jsou náročná na chápání a vnímání a nejsou pro dítě prakticky využitelná
 - Nedodržování pravidel péče o zdravé prostředí v provozu mateřské školy
 - Nedostatečná motivace k péči o životní prostředí a ztráta zájmu.

⁴³KRUŽÍKOVÁ, M. *Písniček*. 2011, s. 60.

3 Evaluace třídního vzdělávacího programu

Evaluace vychází ze správného postupu, je žádoucí vše důkladně naplánovat, stanovit si cíle a to jak dílčí, tak ty hlavní a dlouhodobé. Z těchto cílů vycházejí při přípravách a aktivitách po celou dobu výchovně vzdělávacího procesu.

Hodnocení a sebehodnocení je nedílnou součástí práce každého učitele. Učitel získává nové poznatky a náhled. Zjišťuje, co se povedlo a co nikoliv. Obohacuje se tak o nové informace, nabízí se mu více možností k tvorbě dalších aktivit a činností, může se vyhnout, popřípadě naopak zaměřit na složitější nebo pro děti zajímavější aktivity a činnosti. Mezi základní znaky evaluace patří pravidelnost, důslednost a také srozumitelnost. Pokud tyto znaky učitelka dodržuje, její práce se stává smysluplnější, bohatší a rozmanitější.

V rámci třídy se provádí:

- Evaluace třídních bloků
- Hodnocení dětí v rámci třídy
- Individuální hodnocení všech dětí
- Sebereflexe⁴⁴

3.1 Evaluace třídních bloků

Evaluace bloků probíhá průběžně a je provázaná s realizací a s plánováním dalších postupů, tedy učitel pracuje ve „spirále“, plánuje, realizuje, hodnotí a opět plánuje. Po ukončení bloku se provádí závěrečná evaluace a zhodnotí se celkový průběh. Vše se provádí v rámci třídy, vzhledem k celé skupině. K těmto závěrům jsou potřeba jisté poznámky, postřehy, které učitel zaznamenává do svých plánů. Pokud si tyto poznatky učitel zaznamenává po určitou dobu, může se k nim vracet a smysluplně je využívat. Informace se tak mohou stát součástí „portfolia“ pedagoga.⁴⁵

Plány se vytváří na každý týden vzhledem k danému aktuálnímu tématu. Učitel by měl zvažovat všechny aspekty třídy, jako je aktuální stav, složení dětí, atmosféra, náročnost zvolených aktivit, zájem dětí. Pokud je téma rozsáhlejší, nabízí se možnost časového prodloužení tématu. Plány lze v průběhu doplňovat, obměňovat, přizpůsobovat.

Na konci jednotlivých témat evaluace by měla zahrnovat:

- Zda téma splnilo požadavek na rozvoj osobnosti dítěte
- Zda téma bylo dostatečně pestré a činnosti byly vyvážené
- Zda téma naplňovalo dílčí cíle a výstupy
- Zda téma bylo dostatečně pro děti zajímavé
- Zda téma vedlo k osvojování základních hodnot v naší společnosti
- Zda téma umožnilo spolupráci s rodiči
- Zda téma umožnilo rozvíjet dítě v jeho samostatnosti a úsudku⁴⁶

⁴⁴SMOLÍKOVÁ, K. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. 2005, s. 21.

⁴⁵SMOLÍKOVÁ, K. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. 2005, s. 24.

⁴⁶DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

N evaluaci „třídních bloků“ se podílí všechny pedagogické pracovnice v rámci své třídy. Ty mezi sebou spolupracují, domlouvají se na dalších postupech, předávají si potřebné informace, po vzájemné dohodě se zaměřují na podstatné aktivity (stříhání u předškoláků), které více jsou potřeba procvičovat. Na tomto základě lze jednotlivá témata prohlubovat, častěji opakovat, vrátet se k nim nebo naopak je zkracovat, lze i dokonce zcela vypustit.

Při týdenním hodnocení se nehodnotí konkrétní aktivity, nýbrž příprava celá. Proto je podstatné, aby si učitelka dělala poznámky v průběhu každé činnosti a na konci týdne z těchto poznámek čerpala. Na jejich základě může zjistit, která aktivita splnila očekávání a cíle.

3.2 Hodnocení dětí v rámci třídy

Hodnocení dětí, jako celku, závisí na několika aspektech. Například záleží na zkušenosti učitele se třídou, délkou jeho působení a časové období, kdy tento druh hodnocení provádí. Složení třídy, jeho klima, rozdělení rolí, se v průběhu roku mění. Učitel by měl na začátku školního roku zapsat do svých poznámek první dojmy z jeho třídy, zaznačit složení, zvláštnosti dětí, popřípadě specifické požadavky.

Hodnocení by mělo být prováděno každé dva až tři měsíce. Učitel tak zjistí, jak se mění jeho třída. Měl by být velmi všímavý ke každé změně a tu si podrobně zaznamenat. Může tak předejít řadě nepříjemným situacím. Již po prvním hodnocení může mít velmi dobře zmapovaný stav třídy. Tomuto stavu může přizpůsobovat aktivity, činnosti, lépe je rozdělovat. Nabídka činností může tak být sestavována zcela na „míru“.

Je velmi podstatné sledovat jednotlivé role dětí. Je pravda, že lze již od prvních okamžiků rozpoznat, kdo jakou roli má nebo ji přijal. Většinou se role shodují s temperamentem dítěte či jeho charakterovými vlastnostmi. To můžou být pro nás velmi cenné informace, s nimiž lze velmi pěkně nakládat. Například při skupinových hrách, při rozvoji kooperace, pohybových hrách. Hlavně při aktivitách, kdy se pracuje ve skupinkách.

Učitel může složení třídy ovlivnit a měnit. Klima třídy je velmi závislé na rozpoložení učitele, jeho vlídnosti, vstřícnosti a empatie. Pokud učitel je dětem dobrým vzorem a upřednostňuje morální hodnoty, je velká šance, že třída bude plná pohody, klidu, přátelství a spokojenosti.

Při hodnocení dětí v rámci třídy lze použít metodu pozorování. Jde o dlouhodobý proces. Smyslem této metody je spojit dílčí poznatky a vidět souvislosti. Při pozorování může učitel rozpoznat, zda dítě je schopno aplikovat získané znalosti v praxi. Je důležité, aby výchovně vzdělávací proces probíhal v přirozeném prostředí. Lze říci, že tento způsob hodnocení umožňuje učiteli proniknout do vědomí dítěte a získat tak mnoho cenných informací k následující pedagogické práci. Aby pozorování bylo účinnější, lze připojit rozhovor s dítětem nebo s rodičem. Ovšem při vyvozování závěrů by měl učitel vycházet ze svých poznámek, které je třeba si dělat po celou dobu pozorování a rozhovorů.⁴⁷

⁴⁷MOJŽÍŠEK, L. *Základy pedagogické diagnostiky*. 1986. s. 191.

3.3 Individuální hodnocení všech dětí

Individuální hodnocení dětí by mělo proběhnout alespoň třikrát ročně. Vzhled záznamů není určen, přesto se doporučuje vytvořit tabulku, kde si učitel zaznamenává jisté pokroky každého dítěte, výsledky nám mohou ukázat, v kterých aktivitách je potřeba dítě více zainteresovat a ve kterých naopak vyniká. Hodnocení se uchovává po celou dobu pobytu dítěte v mateřské škole.

Při hodnocení lze vycházet i z portfolií dětí, kde se uchovávají jejich pracovní listy, kresby a jiné výtvary, které jsou vhodné k uložení.⁴⁸

Dítě a jeho tělo:

Hodnotíme hrubou motoriku:

- Lokomoce házení a chytání míče
- Správné držení těla,
- Napodobování pohybu podle vzoru
- Udržení rovnováhy.

Hodnotíme jemnou motoriku:

- Manipulaci s drobnými předměty
- Navlékání korálků
- Vytrhávání, stříhání
- Koordinace ruky a oka

Hodnotíme sebeobsluhu:

- Stolování a čistota
- Oblékání a obouvání
- Hygiena
- Zavazování tkaniček

Grafomotorika :

- Držení tužky

Lateralita :

- Levá, pravá, nevyhraněná

Dítě a jeho psychika:

Jazyk a řeč:

- Slovní zásoba, výslovnost, velikost vět
- Souvislost vyprávění
- Nápadnosti v mluveném projevu

Pozornost a soustředění :

- Soustředění na hru a její dokončení
- Soustředění na řízenou činnost

Matematické představy:

- Poznání základních geometrických tvarů
- Orientace v první desítce

⁴⁸MOJŽÍŠEK, L. *Základy pedagogické diagnostiky*. 1986. s. 200.

- Porovnání vlastností předmětů

Zrakové vnímání :

- Znalost základních barev, znalost odstínů barev
- Znalost některých písmen a číslic

Sluchové vnímání:

- Rozlišení zvuků a tónů
- Rytmické pohyby
- Rozlišení počátečních slabik a hlásek, koncové slabiky a hlásky
- Reprodukce říkanek a písniček

Časoprostorová orientace:

- Znalost prostorových pojmů
- Sledování očima zleva doprava
- Pochopení časových pojmů

Myšlenkové operace:

- Logická posloupnost
- Postupuje podle pokynů
- Vyjádření představivosti a fantazie

Sebepojetí, city a vůle:

- Vyrovnávání se s neúspěchem
- Zvládání odloučení od rodiny
- Projevy citů, ovládnutí svých citových reakcí

Dítě a ten druhý:

- Komunikace s učitelkou, s dítětem
- Chápání časových pojmů
- Spolupráce s ostatními
- Respekt pravidel, ohleduplnost
- Schopnost poprosit, poděkovat, požádat

Dítě a společnost:

- Příjem autority
- Zdravení známých i dospělých
- Vyslechnutí sdělení a neskákání do řeči
- Podřízení rozhodnutí ve skupině

Dítě a svět:

- Bezpečné chování k sobě i k ostatním
- Vnímání rozmanitosti světa
- Ohleduplnost ke svému okolí⁴⁹, ⁵⁰

3.4 Sebereflexe

Mezi velmi účinné nástroje sebereflexe patří sebereflektivní deník, který je písemný. Do něj učitel zaznamenává své poznatky, zkušenosti, zážitky ze vzdělávacího procesu.

⁴⁹DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. 2017.

⁵⁰Viz Příloha.

Podstatou deníku je, že nejde jen o strohý popis vzdělávacího procesu, nýbrž zapojení pocitů v různých situacích.⁵¹

Podoba tohoto deníku je zcela individuální, učitel si tak všechny záznamy tvoří podle vlastních potřeb. Je fakt, že čím více záznamů, tím získání většího přehledu a zpětného ohlednutí.

Za další nástroj sebereflexe lze také považovat portfolio učitele. K tomu, aby učitelka mohla uplatnit svou kreativitu, nápaditost, rozvíjela své dosavadně získané zkušenosti, je potřeba, aby měla dostatek materiálu. Na základě svých nasbíraných zkušeností a k tomu velké množství materiálu, může vytvářet a obohacovat třídní vzdělávací program a přizpůsobovat jej potřebám dětí a třídy. Nedílnou součástí vybavení učitelky je tedy osobní portfolio.

Rozsah portfolia učitelky záleží na její vlastní iniciativě. Měla by si shromažďovat všechny potřebné materiály, které používá. Může se jednat o nejrůznější publikace, časopisy, výstřižky, sbírky vhodných básniček, písniček či jiných vhodných textů. Vlastní plány, úspěšné projekty, metodické materiály, zásobník činností, nápadů a námětů. Diagnostických nástrojů. Studijní nebo praktické poznámky, zápisky o zkušenostech z praxe. Je důležité si také shromažďovat poznámky o vlastním hodnocení a z něj také vycházet. Reagovat na to, jak hodnotíme samy sebe, co je pro nás vyhovující. V čem vidíme naše vlastní rezervy a problémy a co bychom měly na své práci vylepšit.⁵²

Portfolia učitelek by měly být rozděleny podle témat, například podle ročních období. Dále rozdělit pracovní i metodické listy podle věku dítěte, jejich schopnostem, tedy náročnosti jednotlivých požadavků. Nesmíme zapomenout mít zvláště shromážděné materiály pro předškolní věk, kde jsou vyšší nároky a také mít v zásobě dostatek materiálu pro děti jednak nadané, tak i pro děti se zvláštními vzdělávacími potřebami. Veškerý materiály mít úhledně zpracované, uspořádané a přehledné. Je vhodné portfolia doplnit i o test školní zralosti. Čím rozsáhlejší zásoby materiálu, tím větší možnosti v plánování a reagování na potřeby a individuální zvláštnosti dětí.

V rámci hodnocení je vhodné vytvořit i portfolia dětí. Zde se uchovávají jejich pracovní listy, kresby a jiné podobné výtvary. Učitel získává o dítěti větší přehled. Může sledovat jeho rozvoj, zjišťovat jeho rezervy a nedostatky, tím se zaměřit a v případě nutnosti individuálně se dítěti věnovat. Portfolia dětí slouží i k diagnostickým účelům a měly by být k dispozici jak dětem, tak jejich rodičům.⁵³ Naše mateřská škola dává portfolia dětí k nahlédnutí rodičům vždy dvakrát ročně. Děti si své výtvary do svých složek učí dávat samy a tím získávají dovednosti při manipulaci jako je rovnání, zasouvání, neohýbání rohů.

3.5 Evaluace a zpětná vazba

Evaluace a zpětná vazba ze strany rodičů, dětí a učitelek v mateřské škole je velmi diskutovaným tématem. Vzhledem k tomu, že nejsou přesně určená pravidla, jak evaluaci a

⁵¹ SYSLOVÁ, Z. *Profesní kompetence učitele mateřské školy*. 2013. s. 51.

⁵² SMOLÍKOVÁ, K. *Praktický průvodce třídním vzdělávacím programem*. 2006, s. 10.

⁵³ SMOLÍKOVÁ, K. *Pedagogické hodnocení v pojetí RVP PV*. 2010, s. 18.

zpětnou vazbu provádět, je tedy těžké vybrat ten správný způsob, jak hodnotit, aby výsledek byl co nejlepší a evaluace měla smysl. Řada učitelek si klade otázku, jakým způsobem získat zpětnou vazbu od dětí v předškolním věku. Jistě zpětná vazba je důležitou částí výchovně vzdělávacího procesu.

Zpětnou vazbu dávají nejenom děti, ale také kolegyně a rodiče. Zaměříme-li se na zpětnou vazbu od dětí, lze zde uvést pozornost dětí nebo naopak jejich nezáměr, zábavnost her, zapamatování získaných informací, že děti hovoří o tom, co prožily. Tedy zpětnou vazbu získáváme do dětí neustále, průběžně. Je potřeba si jistým způsobem zpětnou vazbu zaznamenávat a to třeba formou jednoduchých poznámek (třídní kniha). Každá učitelka si musí uvědomit, že tento druh reakcí jsou přednostně spontánní. Pokud dítě vyjádří přání vykonanou aktivitu, hru, činnost zopakovat, značí nám to, že reakce je pozitivní, tedy činnost se pravděpodobně vydařila.⁵⁴

Zpětná vazba od rodičů či spolupracovníků je velmi důležitá pro práci učitelky. Měla by také být v pravidelných cyklech. Od svých kolegů lze očekávat zpětnou vazbu ve formě rozhovoru nebo písemného hodnocení, zatímco od rodičů je řada jiných osvědčených způsobů. Například reakce rodičů na třídních schůzkách nebo anketa, která sbírá vysoké ohlasy.

„K vyjádření zpětné vazby používáme buď popis, nebo informaci.“⁵⁵ Popis se spíše dotýká dětí, ty nám mohou popsat, jak se jim hra, činnost líbila, na druhou stranu mohou sdělit informaci, že příště hru již hrát nechtějí nebo naopak ji chtějí opakovat častěji.

Součástí zpětné vazby je ocenění. Je třeba si uvědomit, že ocenění by se mělo používat častěji místo pochvaly. Tu využíváme v pozitivním hodnocení vlastností dítěte, zatímco oceněním nazýváme vyjádření o pozitivním průběhu činností, chování a společně dáváme najevo své pozitivní emoce.⁵⁶

V mé třídě v rámci evaluace jsem se inspirovala a vytvořila zásady a pravidla pro sebehodnocení dětí:

- Podporovat autoevaluaci dětí i vzájemné hodnocení
- Podporovat dítě k získání dovedností hodnotit samo sebe ve smyslu jeho dravého sociálního a psychického rozvoje
- Vypěstovat u dětí návyku na autoevaluaci
- Vytvoření reakci na určité argumenty ze strany jak učitele, tak ostatních dětí⁵⁷

Děti jsou tak po získání těchto zkušeností schopné hodnotit nejenom sebe, ale i druhé, dokonce se vyjadřují i k činnostem učitelky, což je rozhodně pro její práci přínosem.

Mezi další účinné způsoby evaluace a autoevaluace je pořizování videozáznamů průběhu výchovně vzdělávací činnosti učitelky. Ta může zpětně ukázat detaily, zaměřit se na

⁵⁴ www.rvp.cz *Evaluace v mateřské škol.* 2005.

⁵⁵ www.msvpraxi.cz *Pedagogický styl postavený na pozitivní zpětné vazbě.* 2015.

⁵⁶ www.msvpraxi.cz *Pedagogický styl postavený na pozitivní zpětné vazbě.* 2015.

⁵⁷ www.rvp.cz *Deník mé cesty k úspěchu aneb Žákovská knížka trochu jinak.* 2007.

ně, mohou se zapojit i do hodnocení samotné děti. Lze lépe analyzovat možné problémy, které pak lze vhodným způsobem odstranit.⁵⁸

Problematika autoevaluace a její neupřesněné požadavky umožňují tak učitelkám dát jistý způsob svobodného rozhodování, jakou cestou se vydají v této oblasti. Nejpodstatnější je mít vše promyšlené, naplánované kroky a také si vše zaznamenávat a to v jakékoliv podobě. Naše poznámky umožní se vyhnout chybám a činnosti, aktivity a hry dětem přizpůsobovat dle jejich požadavků, hodnocení a vyjádření. Nesmíme zapomenout na názory dětí, brát je v potaz, respektovat jejich argumenty, nebránit se konfrontaci a hledat lepší cestu, která zvýší kvalitu výchovně vzdělávacího procesu.

Záleží tedy na každé učitelce, který způsob autoevaluace zvolí. Je třeba se však své volby držet, pracovat precizně, poznámky tvořit důkladně a věnovat se detailům, které mnohdy ukážou možné nedostatky.

⁵⁸SYSLOVÁ, Z., ZIKLOVÁ, N. *Developing Professional Skills in Pre-primary Teachers via Reflexion and Self-Reflection. E-Pedagogium* [online]. 2016. s. 117.

Závěr

Práce s dětmi v mateřské škole lze označit za jednu z nejzajímavějších, nejkrásnějších a nejpestřejších. Učitelé mají možnost děti pozitivně ovlivňovat a rozvíjet jejich schopnosti, dovednosti a znalosti. Provázet je velkou částí jejich života. Učitele nahrazují v jistém slova smyslu rodiče, a proto by měli svou práci dělat zodpovědně. Měli by mít z práce radost, vnímat krásu dětí a respektovat jejich potřeby. Přístupovat ke každému dítěti individuálně a rozvíjet je ve všech oblastech jejich osobnosti.

Cílem této práce bylo vytvořit třídní vzdělávací program, který by vyhovoval svým rozpracováním požadavkům a potřebám jednotlivých dětí konkrétní třídy. Součástí projektu jsou jednotlivé aktivity vytvořené tak, aby respektovaly individuální zvláštnosti dětí. Činnosti svou rozmanitostí by měly rozvíjet všechny oblasti dítěte. Návrhy vychází z jednotlivých témat. Činnosti vychází z očekávaných výstupů atematické bloky, jsou rozpracovány podle požadavků, které vyplývají ze školního vzdělávacího programu. Témata na sebe navazují a prolínají se. Vychází z již získaných poznatků dětí a je vytvořena „reserva“ při potřebě se k některým částem vrátit zpět.

V poslední kapitole jsou uvedené jednotlivé způsoby a možnosti evaluace třídního vzdělávacího programu, která zahrnuje hodnocení dětí v rámci třídy, individuální hodnocení, evaluaci bloků a sebereflexi, vyplývá z vlastních návrhů, které jsou již v praxi ověřené. Využití popsaných způsobů hodnocení a autoevaluace je široké, a dává volbu jejich využití, způsobu zaznamenávání a jejich uchovávání v případě dalšího použití. Podstatné je však neustále a pravidelně hodnotit svou práci pedagoga a vést děti ke schopnosti autoevaluace.

Úkolem učitele je, aby dítě poznal, zjistil jaké je a respektoval ho v každém ohledu. Pedagog by měl být schopen podat dítěti pomocnou ruku, naučit jej novým poznatkům a dovednostem. Vzbudit v dítěti pocit jistoty a bezpečí. Dítě tak zjistí, že učitel je zde pro něj a že se na něj může kdykoliv spolehnout. Pro pedagogickou práci je proto důležité, aby učitel měl důkladně vypracovaný třídní vzdělávací program, který je možné průběžně doplňovat a obohacovat o nové návrhy a poznatky.

Seznam literatury

BRÜCKNEROVÁ, Darina. Deník mé cesty k úspěchu aneb Žákovská knížka trochu jinak. *Metodický portál: Články* [online]. 21. 11. 2007, [cit. 2017-02-22]. Dostupný z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/1725/DENIK-ME-CESTY-K-USPECHU-ANEB-ZAKOVSKA-KNIZKA-TROCHU-JINAK.html>>. ISSN 1802-4785.

DOSTÁLOVÁ, G. *Školní vzdělávací program*. Olomouc, 2017.

KRUŽÍKOVÁ, M. *Písniček*. Vyd. 3. Stařeč: INFRA, 2011. ISBN 978-80-86666-35-8.

LUKEŠOVÁ, M. & ŘÍHA, B. a ilustrace KUDLÁČEK, J. *Velká obrázková knížka o zvířatech: 260 zvířat od A do Z*, 2., upr. vyd. Praha: Axióma, 2011. ISBN 978-80-7292-234-5.

HAVLÍNOVÁ, M. *Zdravá mateřská škola*. Praha: Portál, 1995. Výchova dětí od 3 do 8 let. ISBN 80-7178-048-0.

HOLEINONE, P. *Pohádkové příběhy z celého světa: pohádky, bajky, povídky*. Ilustroval WOLF, T., CATTANEO, P., BARALDI, S., přeložila BÁROVÁ, M. Praha: Knižní klub, 2016. ISBN 978-80-242-5596-5.

CHUDOBA, S., RIEGEROVÁ, A. *Vánoční pohádka: hudební besídka pro děti předškolního a nižšího školního věku*. Praha: Rotag, 2007. ISBN 978-80-87126-01-1.

JEŘÁBKOVÁ, B. *Mateřská škola jako životní prostor*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1993. 232 s. ISBN 80-210-0830-X.

MOJŽÍŠEK, L. *Základy pedagogické diagnostiky*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986. 208 s. Pedagogická teorie a praxe.

NOVÁČKOVÁ, Jana. *Pedagogický styl postavený na pozitivní zpětné vazbě* [online]. 2015 [cit. 2017-02-22]. Dostupné z: <http://www.msvpraxi.cz>

RIEGEROVÁ, A. *Malá jarní pohádka: hudební besídka pro děti předškolního a nižšího školního věku*. Praha: Rotag, c2006. ISBN 80-903175-6-1.

RŮŽIČKOVÁ, M. *Zpěvník: veselé písničky pro kluky a holčičky*. Cheb: G + W spol., 2014, 88 s. ISMN 978-0706509-92-1.

SMOLÍKOVÁ, K. *Manuál k přípravě školního (třídního) vzdělávacího programu mateřské školy*. 2. vyd. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. ISBN 80-87000-01-3.

SMOLÍKOVÁ, K. *Praktický průvodce třídním vzdělávacím programem mateřské školy*. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2006. ISBN 80-87000-04-8.

SMOLÍKOVÁ, K. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2016.

SMOLÍKOVÁ, K. *Pedagogické hodnocení v pojetí RVP PV: metodika pro podporu individualizace vzdělávání v podmínkách mateřské školy*. Dotisk 1., upr. vyd. [i.e. 2. vyd.]. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. ISBN 9788087000342.

SVOBODOVÁ, Eva. *Evaluace v mateřské škole*. *Metodický portál: Články* [online]. 03. 03. 2005, [cit. 2017-02-22]. Dostupný z WWW: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/184/EVALUACE-V-MATERSKE-SKOLE.html>. ISSN 1802-4785.

SYSLOVÁ, Z., ZIKLOVÁ, N. *Developing Professional Skills in Pre-primary Teachers via Reflexion and Self-Reflection*. *E-Pedagogium* [online]. Olomouc: Published and printed by Palacký University, Olomouc, 2016, **2016**(2), 150 [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://www.upol.cz/fakulty/pdf/e-pedagogium/>

SYSLOVÁ, Z. *Profesní kompetence učitele mateřské školy*. Vyd.1. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). 160 s. ISBN 978-80-247-4309-7.

ŠOTTNEROVÁ, D. *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. Olomouc: Rubico, 2009. ISBN 978-80-7346-096-9.

Příloha – Individuální hodnocení dětí

Dítě a jeho tělo	Hodnotíme hrubou motoriku	Hodnotíme jemnou motoriku	Hodnotíme sebeobsluhu	Grafomotorika
	Lokomoce házení a chytání míče	Manipulaci s drobnými předměty	Stolování a čistota	Držení tužky
	Správné držení těla	Navlékání korálků	Oblékání a obouvání	
	Napodobování pohybu podle vzoru	Vytrhávání, stříhání	Hygiena	Lateralita
	Udržení rovnováhy	Koordinace ruky a oka	Zavazování tkaniček	Levá, pravá, nevyhraněná
Dítě a jeho psychika	Jazyk a řeč	Pozornost a soustředění	Matematické představy	Zrakové vnímání
	Slovní zásoba, výslovnost, velikost vět	Soustředění na hru a její dokončení	Poznání základních geometrických tvarů	Znalost základních barev, znalost odstínů barev
	Souvislost vyprávění	Soustředění na řízenou činnost	Orientace v první desítce	Znalost některých písmen a číslic
	Nápadnosti v mluveném projevu		Porovnání vlastností předmětů	
	Sluchové vnímání	Časoprostorová orientace	Myšlenkové operace	Sebepojetí, city a vůle
	Rozlišení zvuků a tónů	Znalost prostorových pojmů	Logická posloupnost	Vyrovňování se s neúspěchem
	Rytmické pohyby	Sledování očima zleva doprava	Postupuje podle pokynů	Zvládání odloučení od rodiny
	Rozlišení počátečních slabik a hlásek, koncové slabiky a hlásky	Pochopení časových pojmů	Vyjádření představivosti a fantazie	Projevy citů, ovládání svých citových reakcí
	Reprodukce říkanek a písniček			

Dítě a ten druhý	Komunikace s učitelkou, s dítětem			
	Chápání časových pojmů			
	Spolupráce s ostatními			
	Respekt pravidel, ohleduplnost			
	Schopnost poprosit, poděkovat, požádat			
Dítě a společnost	Příjem autority			
	Zdravení známých i dospělých			
	Vyslechnutí sdělení a neskákání do řeči			
	Podřízení rozhodnutí ve skupině			
Dítě a svět	Bezpečné chování k sobě i k ostatním			
	Vnímání rozmanitost světa			
	Ohleduplnost ke svému okolí			